

De Wervelwind

Jaargang 3 No 21

2008.05.12.021

Van Gybland Oosterhoff

British propaganda
Newspaper dropped
over the Netherlands by
the RAF. Year 3 number
21. Propaganda number
H6.

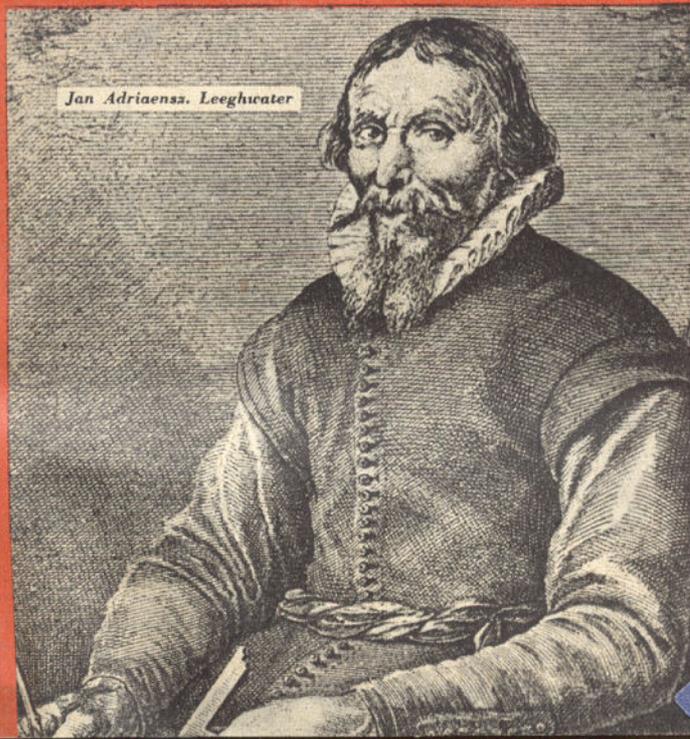
DE
Wervelwind

MAANDEBLAD VOOR VRIJHEID, WAARHEID EN RECHT

No. 21 April-Mei 1944

Verspreid door de Geallieerde Luchtmacht

Jan Adriaensz. Leeghwater

Victor Zakharovitch Lebedev

Ambassadeur van de Sowjet Unie bij Hr. Ms. Hof. De Heer Lebedev werd in 1900 geboren. Hij studeerde aan de tweede Moskouse Universiteit. Van 1924-1940 was hij leeraar aan enkele Moskouse Hoogescholen en van 1940-1941 was hij gezantschapsraad in Joegoslavië. In laatstgenoemd jaar werd hij te werk gesteld aan het Sowjet Commissariaat van Buitenlandse Zaken. Hij werd door H.M. de Koningin ontvangen op 24 Februari j.l. om zijn geloofsbrieven te overhandigen.

DE Wervelwind

MAANDBLAAD VOOR VRIJHEID, WAARHEID EN RECHT

10 Mei 1944

WANNEER dit nummer van de *Wervelwind* U door de lucht bereikt, dan zal het rond vier jaar geleden zijn, dat Duitse parachutisten neerdaalden boven een vreedzaam slapend Nederland. Vier jaar oorlog en bezetting zijn sindsdien voorbijgekropen; en elk van de dagen dezer jaren heeft genoeg gehad aan zijn eigen kwaad. Maar boven alle leed uit blijft het eene machtige feit, dat voor het heden geen leniging van nooddrift beteekent, maar dat toch het uitgangspunt is voor alles wat morgen worden zal: de vijand heeft Nederland niet kunnen verduitschen. De nazi's hebben, zoals een ondergrondsch blad het zoo treffend uitdrukt, Nederland de levensruimte gelaten, die er overblijft onder een paar neergezette Pruisische soldatenaars. Maar den geest van strijdend Nederland hebben zij niet kunnen breken. Niet ondanks, maar juist door de Duitse aanslagen op lichaam en ziel des volks is het verzet van een waarachtige Gideonsbende gegroeid in de breedte en de diepte. Het zou, zeker van hier uit, te veel geveerd zijn van een gansch volk, om bij voortdurend te leven op de hoogte van weerstand, die deze Gideonsbende al worstelend bereikte. Maar wanneer Duitse bladen schrijven, op even huichelachtige als spijtige toon: "De Nederlanders, die wij in Duitschland als arbeiders welkom heeten,

blijken vreemdelingen en vijanden te zijn" — dan getuigt de vijand zelf van 'Neerland's' onverslagenheid. Want in den totalen oorlog, door de Duitschers ontkenend, valt de eindbeslissing niet te velde; zij valt pas, wanneer een volk zijn ziel prijsgeeft aan den tyran. En het Duitse volk, dat reeds voor het begin der overrompelingen zijn ziel had verkwaad aan de machten van het kwaad, heeft de wereld in vier jaar oorlog eerst bewezen, wat wapenen vermogen tegen een onvoorbeden tegenstander, en vervolgens, hoe machteloos wapenen zijn tegen de kracht der overtuiging. Hoezeer de strategische aspecten van dezen oorlog zich ook opdringen — het belangrijkste aspect is en blijft, dat hij zich verdiept heeft tot een strijd om geestelijke beginselen. Ondanks alle tanks, rakettenkanonnen en 12.000-ponds bommen, onontbeerlijk in den militairen strijd is deze oorlog in diepste wezen steeds meer geworden tot een ideologische strijd.

Over vier jaar oorlog schrijven in een paar bladzijden, staat gelijk met het beschrijven van een menschenleven in een paar regels. Daarom kunnen wij slechts in ontoereikende en historisch ongeprijsde omschrijving uiteenzetten, waartoe deze vier jaar geleid hebben op strategisch en ideologisch, op staatkundig en sociaal terrein. De in vier jaar oorlog volkomen

omgeslagen strategische positie kan kort als volgt worden gekenschetst: de aanval is verdediger geworden. Waar Hitler begin 1940 bewust van zijn overmacht, als het ware met een dobbelworp zijn eerstvolgend slachtoffer bepalen kon, en den datum van de overrompeling kon uitzoeken op den kalender, daar is de macht der Vereenigde Volkeren heden dermate gegroeid, dat zij thans plaats en tijd van hun volgenden aanval bepalen. November 1942 was de maand van de grootste Duitse machtsuitbreiding: de fronten van de Kaukasus en El Alamein lagen beide op 2600 KM. afstand van Berlijn. Sindsdien zijn oostelijk en zuidelijk front opgedrongen tot op 800-1200 KM. van Berlijn, in afwachting van den aanval in het westen, die door steeds veltender luchtoffensieven wordt ingeleid. Maar wij zouden weinig begrip toonen voor den toestand in bezet gebied, wanneer wij hier niet onmiddellijk bijvoegden, welk noodlottig verband er bestaat tusschen het feit, dat Duitschland in de verdediging gedrongen werd, en de steeds meedoogenloozere uitbuiting en schennis der bezette gebieden.

In 1940 versperde Engeland den Duitschers den weg naar de overwinning; in 1941 mislukte de veldtocht tegen Rusland voor de poorten van Moskou; en de intrude van de Vereenigde Staten in den

(3)

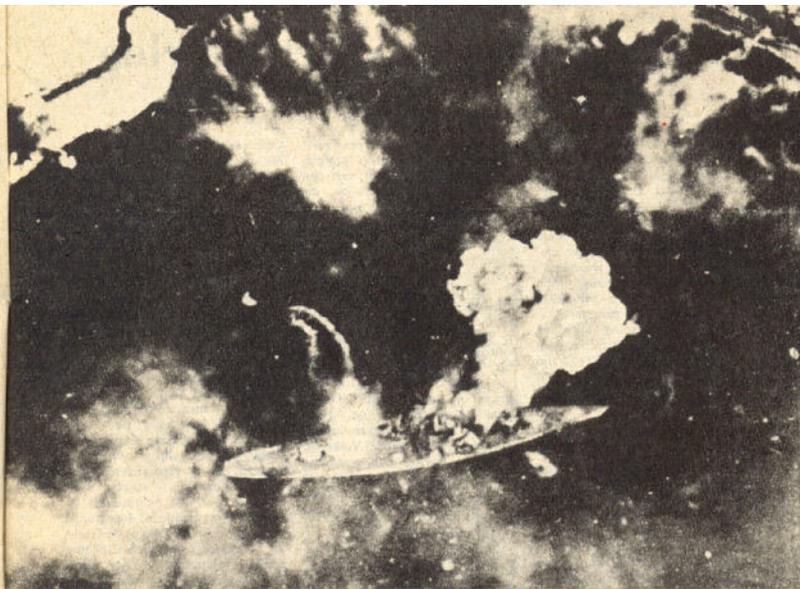
oorlog aan het einde des jaars, schonk Hitler de zekerheid, dat het geallieerde apparaat in het westen zou groeien, voor de strijd tegen de Sowjet-Unie beslist kon zijn. Daarom volgden begin 1942 de eerste straffe voorzorgsmaatregelen in het westen. De Nederlandsche kust werd afgezet; het beroepskader geïnterneerd; de gijzelingen begonnen. In den winter van 1942 op 1943, toen een Russisch offensief, weergaloes in de geschiedenis Duitschland den weg naar de nederlaag begon op te drijven, verzezen ook langs de Nederlandsche kust de eerste stukken van den „Atlantischen muur“, het zinnebeeld van de „Vesting Europa“ (zonder dak), het zinnebeeld vooral van den door Duitschland geveerden oorlog op twee hoofdfrenten tegelijk. Begin 1943 begonnen de misdadige drijfjachten op allen, die vlak achter dezen muur te gevaarlijk of te weerbaar geacht werden; de slavenjacht werd verscherpt naarmate de Duitse verliezen aan de fronten stegen; in 1944 bracht de bevestiging van den Duitschen twijfel omtrent de doeltreffendheid van den Atlantischen muur, tevens als noodlottig gevolg de voorbereidingen tot uitgebreide inundaties. — Zoo hebben vier jaar oorlog voor Nederland en de andere bezette gebieden een nieuw en wreed verband gelegd tusschen het stijgen van den nood en het naderen van de redding; een nood, die thans reeds veel hooger gestegen is dan iemand in het nu, naar verhouding tenminste rustig aandoende jaar 1940 voor mogelijk zou hebben gehouden. De uitzondering wordt gevormd door den jongen, maar helderzienden Nederlandschen politicus, die, één onder weinig gelijkgezinden, reeds in October 1940 het Nederlandsche volk herinnerde aan het klassieke woord: „Het eenige heil der over-

wonnen is, geen heil te verwachten“; en dit op een oogenblik, toen sommigen nog meenden, een modus vivendi met den vijand te kunnen vinden. Maar alras werden de schellen luun van de oogen gerukt door den vijand zelf. De barsche knallen der eerste vuurpeletons verkondigden het begin van den totalen oorlog. En juist zij, die dit doorzagen, en geen heil meer verwachtten van den moordeenaar der volkskracht en den vergiftiger der volksziel, maakten zich op tot een strijd op leven en dood, en werden van militair overwonnen tot onoverwinnelijke aanvoerders in den ideologischen oorlog; een oorlog tegen het nationaal-socialisme, die tevens een strijd beteekende om de vernieuwing en vervollediging der democratie.

Een gelijk proces voltrok zich in andere bezette landen. Ook daar brak het besef door, dat de strijd niet alleen tegen meer ginch dan tegen Duitschland's militaire macht alleen, maar tevens om veel meer dan enkel herstel der onafhankelijkheid. Naast den guerrilla- en sabotagestrijd, die zich in elk bezet gebied ontwikkelde volgens 's lands wijs, eer en mogelijkheden, en die bezongen zal worden door toekomstige geslachten, zal in de beschavingsgeschiedenis der menschheid het hartverheffend feit geboekstaafd blijven, dat onder het puin van menig staatsgebouw de plannen werden overdacht en ontworpen, waarvolgens het nieuwe en betere gebouw van morgen moest worden opgetrokken. Het nationaal-socialisme werd door sommige dezer strijdvaardige denkers gezien als een crisis in de ziekte van het wereldbestel: de democratie werd door hen onderzocht in merg en nieren; de gedeeltelijke verstarung van haar politiek leven werd erkend te samen met haar onvolkomenheid op sociaal en economisch gebied.

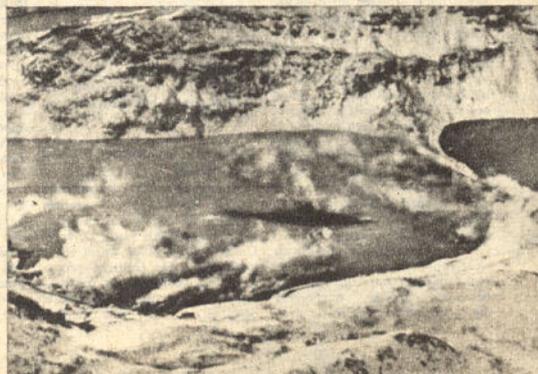
Toen de Amerikaanse Secretaris van Staat, Cordell Hull, op 10 April 1944, vier jaar na de overweldiging van Noorwegen, in een radiorede zei, dat de bevrijding der volkeren van Europa de gelegenheid zou schenken, om de sociale en economische democratie te verwezenlijken naast de politieke; toen generaal de Gaulle iets vroeger in een even belangrijke rede het verlangen van het Fransche volk uitdrukte naar een sociale democratie, die het recht op werk verzekert en de erkenning der menschelijke waardigheid in een economisch systeem, dat de rijkdommen des lands niet langer enkel ontwikkelt ten profijte van enkelingen — toen gaven zij problemen weer, die ook de Nederlandsche ondergrondse pers van alle schakeeringen reeds in vroeger oorlogsjaren met klem aan de orde had gesteld. Al deze uitingen tezamen bewijzen slechts, dat de oorlog, begonnen met Duitse overrompelingen, begonnen met tegenweer der overrompelden om te behouden wat zij bezaten, allengs een eigen geestelijk leven is gaan ontwikkelen, dat de natien onweershoudbaar dringt in de richting van ingrijpende en noodzakelijke hervormingen. Hervormingen echter, die slechts kans op verwezenlijking hebben, zoo de volkeren zich herinneren, dat zij stuk voor stuk uit hun afzondering werden gepleurd en saamgesmeed door het Duitsch geweld; zoo zij, na het voorgoed vergruizen van deze Teutoonsche noodlotsketen, uitgerijpt inzicht vrijelijk de gezamenlijke verantwoordelijkheid aanvaarden voor het zoo langdurig mogelijk bestendigen van een vrede, die met hun voortdurend samengaan staat en valt. „Vereenigde Volkeren“ is een oorlogswoord, dat groeien moet tot een vredesdaad!

De Redactie

DE AANVAL OP DE "TIRPITZ"

Op 3 April j.l. werd het pas gerepareerde Duitse slagschip, de "Tirpitz", door vliegtuigen van den Britschen Marine Vliegdiens zwaar beschadigd en voor enkele maanden buiten werking gesteld. 1. De "Tirpitz" die juist de Noorsche Altonfjord had willen uitvaren, na een van de eerste treffers. 2. De Duitschers legden een rookgordijn om de bewegingen van de "Tirpitz" te verbergen.

Het tempo van den oorlog

Uit "La France Libre"

DE laatste fase van den oorlog wordt beheerst door een allerlaarlijkst absurd denkbeeld, n.l. dat Duitschland, dat meer door den oorlog verzwakt is dan zijn tegenstanders, door een verlening van den oorlog meer winnen zou dan wij. De psychologische uitleg van dit waandenkbeeld is van weinig belang. Men kan het zien als de misdadige krankzinnigheid van gangsters, die het uur der afrekening uit willen stellen; of als de obsessie van den Teutoon, die zich vastklemt aan zijn hoogmoedswaaninnigen droom: of als den laatsen gooi van wild geworden strategieën. Maar al deze opvattingen worden in de schaduw gesteld door het onweerslegbare feit, dat de verlening der vijandelijkheden een "idee fixe" van Hitler is.

Gedurende de geheele geschiedenis hebben zoowel opperbevelhebbers als regeringen steeds gepoogd om het noodeloos offer te vermijden, dat geëischt wordt door een gevecht tot den laatsen man. Moed, durf en koppigheid zijn steeds hoog geprezen als deugden van koningen en maarschalken; maar wijs inzicht en de zin voor wat mogelijk is hebben daar nimmer voor ondergedaan. Het ware wezen der strategie immers bestaat uit een evenwicht tusschen moed en inzicht. Clausewitz zelf onderwijst dat, wanneer een ongunstige krachtsverhouding geen verdere hoop overlaat, vooruitziedheid de beslissing moet brengen. „Hoezeer ook de trots van een krijgsman of een aangeboren koppigheid de overgave zouden beletten, toch dient men het helder inzicht te volgen, dat men minder de allerlaatste reserves in den slag moet werpen. Hoe waar het ook zij, dat geen de overwinning kan wegdragen, die er niet met al zijn kracht naar

streeft, toch kan er een punt bereikt worden, waarop koppigheid de waanzin wordt van den wanhopige, een handelwijze, die geen enkel beoordeelaar kan goedkeuren."

Niets zou Clausewitz ongerijmder toegeschenen hebben dan Hitler's tegenwoordig denkbeeld: een onafwendbaar noodlot van loop te doen veranderen. Zulk een strategie heeft geen militaire basis meer; zij draagt enkel nog maar een politiek karakter. De verlening van den oorlog, zoals de Duitschers die wenschen, is niet gericht op het neerslaan of zelfs uittoppen van den vijand. Haar bedoeling is het verbreken van de coalitie der Vereenigde Volkeren. Indien de oorlog zich nog lang voortleept, zoo redeneeren de Nazi's, zullen de Russen er dan niet genoeg van krijgen het zwaarste deel van den last te dragen? Of zullen, zoals Hitler in zijn rede van 30 Januari j.l. aanduidde, de Anglo-Amerikanen niet gaan vreezen, dat zij op den duur moeten gaan strijden voor andere dan hun oorspronkelijke doeleinden? Zou het reukelooze van een langen oorlog niet aan één groote mogendheid een onweerstaanbare overmacht verleenen, welke op den duur de Britsche en Amerikaanse belangen zou kunnen dwarsboomen?

Duitse wanhoops-propaganda

Hoe wanhopiger de militaire situatie wordt, des te gretiger klampen de Nazi's zich aan dergelijke overwegingen vast. De heele Duitse propaganda wordt er op losgelaten. De Duitse propagandisten wedijveren in spitsvondigheid om des vijands zwakheid te bewijzen, en met een waarlijk

Germaansche eruditie roepen zij historische herinneringen op aan plotseling keering krijgsgeluk, en hameren op het feit, dat Frederik de Groote zijn redding dankte aan het uiteenspijten van het verbond, waartegen hij den strijd voerde. M.a.w. zij zetten alles op de mogelijkheid van onvoorspelbare gebeurtenissen tijdens een verlening der vijandelijkheden.

Militair gesproken liggen aan de Duitse strategie van een verlening van den oorlog twee voornaamste overwegingen ten grondslag. 1. De nog altijd aanzienlijke militaire kracht van het Dertste Rijk. Deze kracht is echter steeds minder in staat de krijgszaken te doen keeren. Het Duitse Leger moet tegen een dergelijke overmacht vechten, dat het geen andere keuze heeft dan de zaak te rekken. Het is ervan overtuigd dit resultaat te kunnen verwezenlijken: door transportmogelijkheden kunnen de Geallieerden slechts gedeelten van hun totale strijdmacht in het vuur werpen. En indien men geloof zou kunnen slaan aan de Duitse cijfers, dan zijn de Duitse wapenen minstens het dubbele waard van degene, die de Britten tot op heden hebben verzorgd. 2. De geestestoestand van den Duitschen soldaat en van de Duitse burgerbevolking stelt Hitler in staat tot het voortzetten van zijn zelfmoordstrategie. De Duitse burgers doorstaan de verschrikkelijke bombardementen met een mengsel van berusting en fanatisme. Vrees voor straf, vrees voor de toekomst en onderdanigheid aan het gezag berooven de Duitschers niet alleen van hoop, maar ook van opstandigheid. De frontsoldaat vecht fanatiek; en al worden er gevallen genoemd waarbij het soldatenmoreel bezwijkt, dan komt men niet zelden tot de ontdekking, dat

(6)

het hier satellieten betref. De hevigheid der veldslagen bewijst, die doorvochten tot den laatsen man en de laatste minuut. Zoowel in Rusland als in Italië hebben de Duitschers het in stellingen uitgehouden onder voorwaarden, die hopeloos leken volgens rationele en traditionele militaire denkbeelden. Daarom hebben zoowel de slagformaties als de fronten dan ook geometrische vormen aangenomen, die vroeger als onmogelijk zouden zijn geschat. Op het zuidelijk deel van het Oostelijk Front is de Russische spoorpunt voortdurend zoo ver naar voren gedrongen, dat de rest van de slaglinie er dikwijls 5 à 600 k.m. achteraan sleepte; maar toch werden in dit strategische achterland de gevechten scherp voortgezet. Een landing vijftig k.m. achter de Duitse linies, zoals in Italië tot stand kwam, welke in het verleden tot een terugtocht op het hoofdfrent geleid zou hebben, heeft heden slechts tot een hergroepering der nog steeds bedreigde Duitse strijdkrachten geleid.

Daarom geldt de opmerking in een Russisch communiqué, dat de Duitschers weigeren om de logische conclusie te trekken uit hun wanhopigen toestand, tevens voor den geheelen oorlog. Militair gesproken hebben de Duitschers het spel verloren. Daarom zou men kunnen veronderstellen, dat de laatste slag slechts een soort liquidatie zou zijn, een soort opgeven van de resten. Het ziet er daarentegen naar uit, dat de laatste slag de zwaarste en kostbaarste van alle dreigt te worden. Een systematische propaganda-campagne door Goebbels' hurlingen streeft er naar dezen indruk te versterken door aan te dringen, op den geweldigen prijs, welke een beslissende overwinning op Duitschland vereischen zou. De bevolking der bezette landen, die van haat tegen de Duitschers is vervuld, krijgt uit den treuren van landverdragers te hooren, dat de landen, waar in geval van een

invasie gestreden zou worden, het lot van Hamburg zullen ondergaan. In alle talen is het doel eender: de Goebbels' propaganda, die geen vrienden meer kan winnen of vijanden breken, speelt haar laatste kaart — de overwinnaars vrees aan te jagen voor den prijs der overwinning.

Waar de Duitse strategie gericht is op het verlenen van den oorlog, daar moet het Geallieerde plan natuurlijk het vernellen van het tempo zijn. Dit probleem is reeds in het openbaar besproken. De experts, die aan deze discussie deelnamen raadden vooral een verbeterde tactiek aan, een geraffineerder gevechtstechniek en een grootere soepelheid bij flank- en omvattingbewegingen. Sommige Duitse militaire schrijvers, wier denkbeelden niet geheel bezeten schijnen door propaganda, hebben verklaard, dat het Geallieerde Oppercommando juist in dergelijke opzichten betrekkelijk zwak was.

Zonder twijfel wordt één element van het probleem gevormd door soepelheid en tactische bekwaamheid. Het bewijs daarvoor wordt geleverd door de actie van de Fransche troepen in Italië, en de door hen verkregen resultaten. Met hun gewone gevoel voor rechtvaardigheid hebben de Geallieerde bevelhebbers de Fransche divisies dan ook de hun toekomende eer gegeven. Maar hoe groot de invloed van tactisch vernuft ook zijn moogs, toch kan de vernietiging der operaties niet daardoor alleen worden verkregen. In den modernen oorlog zijn voor een beslissing andere en krachtiger methoden noodig. Over het algemeen is het zeker waar, dat omvattingstactiek resultaten oplevert, die door frontale aanvallen niet te verkrijgen zijn. Maar het is niet minder waar, dat in den modernen oorlog in het algemeen en in de huidige fase van den oorlog in het bijzonder, de tactiek betrekkelijk gesproken aan belang heeft ingeboet. Men kan zulk een krachtig en ervaren tegenstander als de Duitser niet enkel verslaan door het verrijnen

van de eigen tactiek. Een ding is noodig, hard te slaan en steeds harder te slaan; en daarvoor zijn meer en betere wapenen noodig. Het is m.a.w. de techniek, die op de strategie haar stempel zet. Het gestegen belang van de techniek in de oorlogvoering komt niet voor uit een bijzondere voorkeur of aanleg van Geallieerde zijde, maar zij ontwikkelt zich uit den natuurlijke loop der omstandigheden. Viermotorige bommenwerpers en nachtjagers, anti-tankkanonnen en luchtafweergeschut, „jeeps" en „ducks", landingsvaartuigen, raketkanonnen en gekoppelde mortieren, vdrdragend geschut en torpedobommenwerpers, lichtfakkels en monsterbommen, — de invloed van al deze en dergelijke wapenen op de oorlogvoering is groter dan de verrijningen der militaire oorlogskunst.

In de uiteindelijke fase zal het technische en tactische element van verrassing, dat zoozeer bijdroeg tot de eerste Duitse successen, bijna geheel ontbreken. Ondanks de reusachtige strijdkrachten, die thans ter beschikking staan; ondanks de hoeveelheden wapenen en hun superieure kwaliteit, is er geen sprake van herhalend der bliksem-successen, die de Duitschers behaalden in den tijd, toen de Geallieerden een veel grooteren achterstand hadden. Thans kan de victorie slechts behaald worden door den uitrustings- en uitrustingslag. Zoo blijkt op het Oostelijk Front, dat de omsingeling en vernietiging der zuidelijke Duitse legers, welke niet met één slag doorgevoerd kon worden, thans als het ware bij stukjes en beetjes tot stand komt als gevolg van langdurige militaire operaties. En wat Thucydides als regel opstelde voor den Peloponnesischen oorlog, geldt nog heden ten dage:

„De oorlog ontwikkelt zich slechts in geringe mate volgens gelijk blijvende wetten; al naar gelang der omstandigheden scheidt de oorlog in den loop zijner ontwikkeling zijn eigen vormen."

Britsche en Amerikaanse soldaten helpen de slachtoffers van de ontplofing in het postkantoor van Napels, waar de Duitschers voor hun terugtocht een tijdbom hadden geplaatst. Ongeveer 100 personen werden gedood.

Lessen voor den Opbouw

Door den bijzonderen correspondent van de "Times" in Napels

DE verantwoordelijkheid, die de Vereenigde Volkeren op zich genomen hebben voor de hulp aan de door den oorlog getroffen landen van Europa, wordt met iederen oorlogsdag groter. Men heeft leering kunnen trekken uit de moeilijkheden, ondervonden bij het organiseren van een toereikenden aanvoer van levensmiddelen naar Zuid Italië. In dit geval had weliswaar het oorlogsmateriaal den voorrang boven levensmiddelen en dit zal niet altijd het geval zijn, maar wat in Italië gebeurd is, geeft er ons eenig begrip van hoe Europa er uit zou kunnen zien, wanneer het laatste schot gevallen is.

De uitgebreide schade, aangericht door bombardementen van de Geallieerden werd gevolgd door een weloverwogen verwoesting door de Duitschers, die alles wat in den vorigen oorlog gebeurde in den schaduw stelt.

Alvorens terug te trekken hebben de Duitschers alle roerende goederen meegevoerd, zooals voedselvoorraden, machinerieën en transportmateriaal, terwijl tevens alle vaklieden werden weggesleept. Wat zij niet konden meenemen, probeerden zij systematisch te vernietigen of onbruikbaar te maken. Zij brachten dozijnen zeeschepen en tientallen kleinere vaartuigen langs de kaden tot zinken, om de haven van Napels onbruikbaar te maken. Zij bliezen de belangrijkste punten in elektrische centrales, gasfabrieken, en andere onmisbare fabrieksinstallaties op, of maakten deze door middel van cement onbruikbaar. Waterleidingen, rioleringsgen, spoorbruggen en tunnels lieten zij in de lucht vliegen. Wanneer zij geen tijd hadden iedere machine te vernietigen, droegen zij er zorg voor van alle hetzelfde onderdeel te verwijderen, zoodat dit bepaalde

onderdeel niet uit de eene machine genomen kon worden om de andere compleet te maken. Honderden kilometers spoorrails werden vernield door een vernuftige machine, die, terwijl zij over de lijn rijdt, elken dwarsligger losrukt en tegelijkertijd tijdbommen laat vallen om de rails op te blazen.

Elke brug en duiker, zelfs op de meest afgelegen wegen, werd vernield. Deze kolossale schade is in zooverre hersteld, als de eerste militaire behoeften dit vereischen. Het leger kan geen gebruik maken van een stad zonder water en electriciteit. Binnen veertien dagen waren waterleiding en rioleringswerken elektrische centrale en de telefoon weer in werking. De haven van Napels is hersteld en heeft, hoe wonderlijk het ook moge klinken, op het oogneelken grooteren omzet in tonnage dan

(8)

(9)

oort in vredetijd. Tusschen deze stad en het front zijn de bruggen hersteld. Het spoorwegverkeer loopt weer en de spoorlijnen volgen het front op den voet. Er is niet alleen verbeeldingskracht, maar ook enige technische kennis voor noodig om te begrijpen wat deze reconstructie aan scheepstonnage vereischt. Men moet ervan op de hoogte zijn, dat een doorsnee vrachtschip slechts genoeg materiaal kan vervoeren voor 3 of 4 kilometer spoorrails.

Maar, terwijl het leger de aller-noodigste reparaties uitvoert voor eigen gebruik, daar kan dit niet anders dan tegelijk het hervatten van het normale leven belemmeren. Transport voor de burgerbevolking is tot het uiterste beperkt. Er is nagenoeg geen enkele fabriek in Zuid Italië, die niet stilstaat wegens gebrek aan grondstoffen. In de weinige gevallen waar het materiaal aanwezig is, zijn de fabriekspanden in beslag genomen voor militaire doeleinden. De militaire behoeften wegen het zwaarst.

Het is volkomen begrijpelijk, dat, hoewel het economische leven in Zuid Italië pas aan de beurt kan komen, nadat in de behoeften van het leger is voorzien, het toch ook deel uitmaakt van de geallieerde opbouwplannen; want, afgezien van na-oorlogische overwegingen, zal Italië als co-belligerent niet meer dan een begrip blijven, tenzij het Italiaansche volk weer op de been wordt geholpen en in staat gesteld zichzelf zooveel mogelijk te bedruipen. Met het oog hierop zijn de geallieerden rechtstreeks geïnteresseerd bij een herleving van den Italiaanschen landbouw en zelfs tot op zekere hoogte van de Italiaansche industrie.

Dit is de taak van de A.C.C. (Allied Control Commission — Geallieerde Control Commissie). Mr. Henry Grady, voormalig Amerikaans Ouder-Statsecretaris staat aan het hoofd van deze organisatie. Het is juist, dat er een Amerikaan aan het hoofd van deze sectie staat, omdat het grootste deel van de voorraden, die voor

dit doel in Italië zullen moeten worden ingevoerd, uit de Vereenigde Staten zal komen. Mr. Grady, econoom van opleiding, heeft praktische ondervinding opgedaan door zijn directeurschap van een groote handelsonderneming, alsook door zijn werk op een regeeringsdepartement. Hij was ook gedurende eenigen tijd Amerikaans vertegenwoordiger in de economische commissie van den Volkenbond.

Resultaten van de A.C.C.

Het was de eerste taak van de economische sectie er voor te zorgen, dat het Italiaansche volk gevoed werd. Een van de doelstellingen, waarvoor de Verbonden Volkeren vechten, is het voorkomen van hongersnood en diepe armoede. Bovendien kunnen hongere menschen niet vechten. Sedert de sectie op haar tegenwoordige basis georganiseerd werd, is in deze richting aanmerkelijke voortgang gemaakt. In December j.l. waren de Geallieerden slechts in staat 30.000 ton levensmiddelen en medicijnen in te voeren voor burgerlijk gebruik. In Januari beliep dit aantal 70.000, en voor April heeft men op 100.000 ton gerekend. De uitwerking van dezen invoer is nu reeds merkbaar in de aanzienlijke daling in den prijs van brood op de zwarte markt. Het is echter gewenscht, dat Italië zooveel mogelijk in eigen behoeften voorziet en met het oog daarop zijn Geallieerde deskundigen bezig het probleem te bestudeeren, hoe Italië te voorzien van kunst-mest. Voor dit doel zullen drie chemische fabrieken in Zuid-Italië gebruikt worden; doch men wacht voortsorg op de grondstoffen — fosfaat uit Noord-Afrika, puriet uit Spanje en sodium nitraat uit het Vereenigde Koninkrijk en de Vereenigde Staten.

Een verder resultaat van het werk der A.C.C. was het opvoeren van de productie in de Sardijnsche koloniën, waar de omzet onder de leiding van Amerikaanse des-

kundigen is verachtwoordigd. De kolen, die van slechte kwaliteit zijn, worden op groote schaal gebruikt in de cementfabrieken, waarvan er thans drie in productie zijn. Hun huidige productie wordt geheel afgenomen door het leger, maar er is een regeling getroffen, waarbij binnenkort een zekere hoeveelheid voor de burgerbevolking zal worden vrijgegeven.

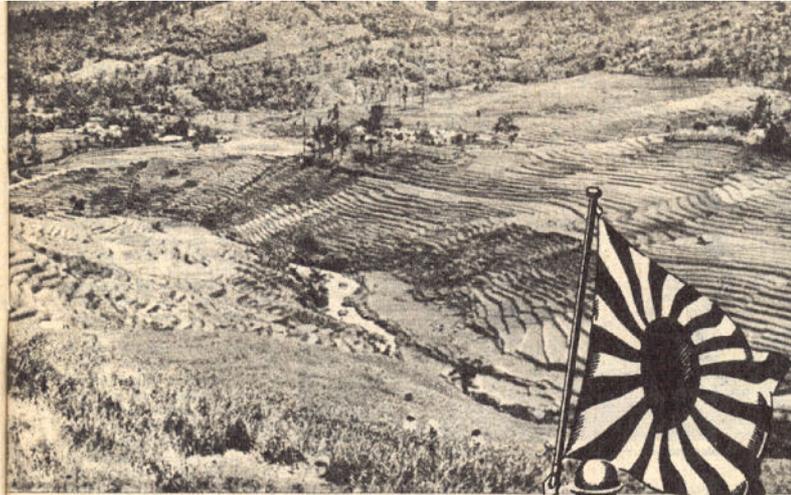
Deze paar voorbeelden toonen aan hoe nauw een opleving van Italië's industrie verbonden is met de militaire behoeften en tegelijkertijd, hoezeer deze opleving afhankelijk is van importen, die echter den toeyoer van zuiver militaire voorraden niet in den weg mogen staan.

Mr. Grady staat er op, dat het werk van de economische sectie niet alleen beschouwd wordt als altruïstisch en humanitair, maar minstens evenzeer als een steun voor het geallieerde oorlogspotentieel.

Over het probleem van industriële wederopbouw, liet hij zich als volgt uit:

"De reconstructie van de Italiaansche industrie valt vanzelfsprekend buiten het terrein van de A.C.C. en kan slechts ter hand genomen worden, nadat de oorlog is afgelopen en de toestand in de wereld weer min of meer stabiel geworden is. Het herstel van de industriële ondernemingen, die in de Geallieerde en in vitale burgerlijke behoeften voorzien, moet echter nu geschieden, zoowel in het belang van de Verbonden Volkeren als van Italië zelf."

Dit zijn de grondslagen, die zullen moeten worden toegepast op veel ruimere schaal, wanneer het oorlogsgeweld terugbeet uit andere deelen van het Europeesche vasteland. De hulpbronnen van de Verbonden Volkeren zullen dan worden aangeboord voor het repareren van beschadigde fabrieken en verbindingen, alsmede om in de behoeften van de getroffen bevolkingen te voorzien, zoodat zij op hun beurt weer hun rol kunnen spelen in den opbouw van de wereld-economie.

Op het oogenblik koopt het Japanse leger groote voorraden in Nederlandsch-Indië op. De bevolking krijgt slechts 250 gram per dag, maar eens zal Indië zelf weer over den opbrengt kunnen beschikken.

Japansche terreur in Nederlandsch-Indië

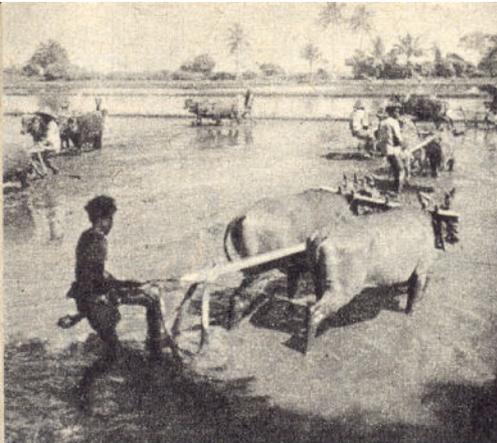
Toestanden na twee jaar bezetting, gelijk beschreven door de officieele vertegenwoordigers in Australië van de Nederlandsch-Indische Commissie.

OP 8 Maart 1942 stortte de georganiseerde verdediging van Java, het belangrijkste eiland van Nederlandsch-Indië, ineen. Reeds voor dien datum eenmaal, was de vijand, dank zij een enorme overmacht ter zee en in de lucht, erin geslaagd, het eilandrijk volkomen van de buitenwereld af te snijden. Sedert de bezetting hebben de Japanners deze isolering van Nederlandsch-Indië nog verder doorgevoerd. Zij willen voorkomen, dat de buitenwereld ook maar iets te weten komt van wat er onder

hun bestuur in Nederlandsch-Indië gebeurt; anderzijds wenschen zij niet, dat de bevolking van Nederlandsch-Indië weet wat er buiten dit gebied te koop is. De Nederlandsch-Indische autoriteiten in Australië hebben echter voldoende inlichtingen tot haar beschikking, die hen in staat stellen, zich een duidelijk beeld van den huidige toestand in Nederlandsch-Indië te vormen. Deze is zeer slecht. De Japansche bezetters zuchten de ongelukkige bevolking op uiterst wreede wijze uit en

nemen hun toevlucht tot allerlei vormen van terreur. Onderdrukking om terreur zijn de belangrijkste kenmerken van hun bezetting.

Zij beschikken over een ongelukkig ingewikkeld bestuursapparaat, maar niettemin liep hun poging, om orde in de economische situatie te scheppen op een volkomen mislukking uit. Dit leidde tot de invoering van dwangarbeid voor het geheele gebied, speciaal echter voor de buitengewesten. Iedereen, die tot werken in staat is, wordt als slaaf weggevoerd, om

De blankstaande velden worden omgeploegd voor den nieuwen oogst.

in bosschen en moerassen te gaan arbeiden. Zweep en knuppel worden veelvuldig hanteerd, om hen, die weigeren ervan te overtuigen, dat zij beter doen te gehoorzamen. Als het noodig is „argumenteeren" zij zelfs met bajonet en kogel.

Een Japans commandant gaf aan dorpschoude bevel onmiddellijk een aantal geschoolde arbeiders te zenden. Hij besloot zijn order met de volgende, veelzeggende woorden: „Zij, die niet onmiddellijk komen zullen door de Japansche soldaten opgespoord en gestraft worden. Als lichte straf zullen zij half-dood geslagen worden, bij zware bestraffing worden zij onthoofd."

Den mannen wordt geen gelegenheid gegeven eerst orde op hun zaken te stellen. Veelal zijn zij niet eens in de gelegenheid afscheid van hun familie te nemen. Deze maatregelen hebben ertoe geleid, dat in sommige districten een groot deel van de jonge mannen is verdwenen: men weet niet waarheen. Alleen

de oude mannen en jongens zijn achtergebleven. Op sommige eilanden is de geheele bevolking voor de Japanners gevlucht. De bewoners hebben hun dorpen en bezittingen achtergelaten en zijn het oerwoud ingetrokken, waar zij leven van hetgeen dit oplevert.

De diezelfde vrouwenroof, waartoe de Japanners in vele streken zijn overgegaan vervult de bevolking met woede en angst. Zij heeft geleerd de Japanners te haten, te minachten en te vrezen.

Waardelooze schuldbekentissen

Voor de rijst, die men gedwongen is te verkopen, ontvangt men geen baar geld, maar een schuldbekentenis van een Japansche organisatie. Ditzelfde geldt voor soja-boonen. Natuurlijk denken de Japansche apostelen van de „welvaartsfeer" er niet over deze schuldbekentissen te voldoen.

Een deel van de rijst is voor distributie, maar groote hoeveelheden blijven voor het Japansche leger of

voor het vormen van voorraden bestemd te zijn. Overal, zelfs op Java, heeft deze rooftocht tot een tekort aan rijst geleid. Voor den oorlog had dit eiland een jaarlijksch overschot van 150.000 tot 240.000 ton. Met dit overschot werden de andere eilanden bevoorrad. Niettemin behoefde het rijstverbruik op Java nimmer beperkt te worden. Thans is de rijst niet alleen gerantsoeneerd, maar om meer voor zichzelf te hebben, stelden de Japanners het magere rantsoen van 250 gram per dag samen uit 1/3 rijst, 1/3 soja-boonen en 1/3 gewassen en gedroogde cassave-wortel. Dit voedsel bevat nauwelijks proteïne of vitamine. De rantsoenen worden verkocht voor het vijfvoudige van wat de Japanners ervoor betalen. Bovendien zijn de meeste artikelen gerantsoeneerd, eveneens met een groot prijsverschil ten voordeele van de Japanners. Men stelt zich voor wat deze distributie beteekent voor de ruim 50 miljoen menschen, die op Java wonen. In alles, behalve in katoenen goederen, wordt zwarte handel gedreven. Deze zijn er namelijk zoo goed als niet meer, hoewel hier en daar sarongs in den vrijen handel voor het vijftien-voudige van den vooroorlogsch prijs te koop zijn.

Op de andere eilanden, voornamelijk in de rubber-voortbrengende streken van Sumatra is de toestand, buitengewoon slecht. Veelal is de landbouw te gronde gegaan, omdat de jongens onderwijns in „Japanschen stijl" moeten volgen en de ouderen voor semi-militairen dienst zijn opgeroepen, waar zij ook voor luchtbeschermingsdoeleinden worden opgeleid.

Bovendien hebben de Japanners de bevolking gedwongen, katoen te planten. Het resultaat was ten gevolge van plantenziekte bedrevend, vooral in het eerste jaar. Ook gaven zij bevel tot den aanplant van olie-houdende gewassen (wonderolie), eveneens tot schade van de voedselproductie. Er heerscht trouwens eveneens een zeer nijpend gebrek aan katoen en

katoenen weefsels.

Uitgezonderd de jonge mannen, die gedwongen zijn bij de Japanners in dienst te gaan, gaat de bevolking in lopen gekleed. Op sommige eilanden zijn geen kleeren meer te krijgen. Vernomen wordt, dat zelfs de Japansche militairen aan een tekort op dit gebied lijden. Hier en daar hebben de Japansche officieren en soldaten geen uniformen meer. Zij behelpen zich dan met gestolen burgerkleeren, of overblijfselen daarvan. Sommige soldaten hebben niet eens schoenen meer. Soms lijden zelfs de Japansche garnizoenen aan een voedseltekort, omdat geen voorraden meer worden ontvangen en de omliggende streken al zijn leeggeroofd. De vervoersmogelijkheden schijnen zeer gering te zijn. Het komt voor, dat de bevolking den teel eenvoudig stopzet, omdat toch alles door de Japanners wordt geroofd.

De Nederlandsch-Indische autoriteiten hebben een boodschap „erens uit Indië" ontvangen, waarin gezegd wordt: „In God's naam, kom en bevrijd ons. Over een paar maanden zullen we allen van honger zijn omgekomen." In een anderen brief smeekt de bevolking, dat toch alles gedaan zal worden, om de regering van Koningin Wilhelmina zoo gauw mogelijk te herstellen, omdat onder de Japanners elken vorm van veiligheid en welvaart is verdwenen.

Behandeling van Krijgsgevangenen

Met de behandeling van de krijgsgevangenen is het al niet beter gesteld dan met de behandeling van de overige bevolking. In vele kampen zijn de geallieerde militairen van alles beroofd. Zelfs ringen en andere persoonlijke eigendommen, van groote waarde voor de eigenaars, werden afgenomen, zonder dat de Japansche kampcommandanten iets deden om dit te verhinderen. De behandeling in deze kampen druicht tegen alle internationale wetten in. Mishandeling van weerlooze gevangene

nen is iets heel gewoons. Bevestigd is, dat in sommige gevallen Nederlandsche soldaten doodgeschoten of doodgestoken zijn, omdat zij zich in de oogen van de Japanners aan een overtreding hadden schuldig gemaakt. Het feit, dat Nederland, oogenblikkelijk na Pearl Harbour en Singapore, Japan den oorlog heeft verklaard en, zonder zelf aangevallen te zijn, den strijd heeft aangebonden, heeft de woede van den vijand opgewekt. Dit geldt thans als een excuus voor barbaarsche methoden. De behandeling van geïnterneerde burgers is eveneens zeer onbevredigend. In verschillende plaatsen hebben de Indonesiërs herhaaldelijk getracht, de hongerlijdende geïnterneerde burgers van voedsel te voorzien. Tegen deze hulpverlening traden de Japanners met straffe maatregelen op; sommigen werden zelfs doodgegeseld.

Hier en daar worden nieuwe Indonesische ballades gezongen, verhalende van het deroef tot der geïnterneerden en den heldenmoed der Indonesiërs, die hun leven geven om hen te helpen. Deze liederen zullen zeker nog eeuwenlang worden gezongen, als een waarschuwing tegen de Japanners, brute slaven van een middeleeuwsche ideologie.

Het is begrijpelijk, dat de Indonesiërs aanvankelijk diep onder den indruk waren van den snellen Japanschen opmarsch, een opmarsch, die een gevolg was van hun onbetroden heerschappij in de lucht en ter zee en van hun numerieke en materiele meerderheid te land. Op sommige plaatsen zijn echter de Japansche verliezen groter geweest dan algemeen bekend is. Zoo zijn nadere bijzonderheden bekend geworden omtrent den strijd bij Tjepoe, het oliecentrum op de grens van Oost- en Midden-Java. Niet alleen had men den vijand tusschen de kust en Tjepoe zoo lang kunnen ophouden, tot de installaties volkomen vernield waren (hetgeen reeds bekend was), maar 300 man van het Indische leger wisten met een paar

mitrailleur en een anti-tankkanon gedurende een volen dag de Japansche pogingen, om de Solo bij Tjepoe over te steken, te verijdelen. De Japanners voerden hun aanvallen met groote roekeloosheid uit en hun verliezen waren bijgeloof zeer groot.

Mex was algemeen geschokt en perplex over de snelheid van de bezetting. Overal hebben de Japanners echter den diepten weerzin gewekt en elke verlangt naar de bevrijding van hun juk. Er zijn trouwens maar weinig Quislings. De Japanners hebben in bijna al hun radio-uitzendingen over de samenwerking met de Indonesiërs, namen van zeer vooruitstaande Indonesiërs misbruikt. Zij deden dit in de hoop, dat de geïnterneerde een zekere „lotsverbondenheid" met Japan zouden gaan gevoelen. In een van hun radio-uitzendingen beweerden zij, dat de Indonesiërs niet met hen wilden meewerken, omdat zij te bang waren voor de represailles van de zijde der Nederlanders. Verder is bekend, dat enkele van de meest vooruitstaande volksleiders gedwongen zijn in Batavia te blijven wonen en geen verloop hebben de stad te verlaten. Op enkele uitzendingen na, zijn de Japanners er echter niet in geslaagd, deze leiders voor hun radio-propaganda te winnen. Hun omtroep maakt melding van verklaringen dezer leiders in of buiten de Raden van Advies, lichamen, die slechts uit marionetten bestaan. In weerwil van dit alles zijn de Japanners onlangs gedwongen geweest, het Indische Hooggeerichtshof te ontbinden en den Indonesischen Procureur-Generaal te ontslaan.

Nog steeds heerscht er de oud-Nederlandsche geest, die zij ten koste van alles moeten uitroepen. En ondanks alles waren zij tenslotte verplicht, het Indische leven bij de fundamenten aan te vatten. Deze fundamenten zijn: de autonome instellingen met hun door verkiezing verkregen leiders en functionarissen. Ze worden afgeschaft en in nieuwe groepen onderge-

bracht; ze kunnen geen zelfstandig leven meer leiden en hebben geen autonomie meer. De gerechts-hoven zijn niet aan de aandacht van de tijdelijke heerschers ontsnapt. Rechters worden gedwongen leer-gangen in Japansche rechtspraak te volgen. De Kempei (Japansche militaire politie) is onfeilbaar en haar uitspraken zijn onaan-tastbaar.

De Japanners hebben getracht de Mohamedaansche bevolking voor zich te winnen door hun zekere voorrechten te verlenen ten koste van de Christenen. Aanvankelijk hadden zij enig succes in sommige streken, waar de Mohamedanen een minderheid vormen en de opvoeding bijna geheel in handen van de missies berust, welke door de regering worden gesteund. On-menschelijkheid, roofzucht en hun falen op economisch gebied hebben hun echter ook van de Moha-medanen vervreemd. Overigens heeft

het bevel, dat alle arbeiders en schoolkinderen hun dagelijksch werk moeten beginnen met eer-bewijzen aan de zoon en het Keizer-lijk Paleis de Mohamedanen be-grijpelijkere wijs met weezin ver-vuld. Verder oefenen de Japanners sterken druk uit op de Mohame-daansche goeroes (godsdiens-tonderwijzers), die zich steeds op hun onafhankelijkheid van wereldlijke machten hebben laten voorstaan. Zij worden in grooten getale bijeen-geroepen en dreigend toegesproken door Japansche militaire en burger-lijke autoriteiten. In korte leer-gangen wordt hun onderveld, hoe Japan zich hun onderwijst voorstelt. Alleen deze inmenging en regte-mentering zijn reeds voldoende om tienduizenden godsdienstleiders van Japan te vervreemden.

Om dit overzicht volledig te maken moet het feit vermeld wor-den, dat er enkele, zij het slechts weinige, individueele Japansche

burgerlijke autoriteiten zijn, die trachten met wijsheid te besturen. Zij staan echter machteloos tegen-over de „Soldateska," maar indi-vidueel kan hun houding geprezen worden. Ook de Chineezzen, die zich hulpeloos aan de eischen van den vijand onderwerpen, wachten met ongeduld op het uur hunner bevrijding.

Samenvattend kunnen wij zeggen, dat de Japanners erin geslaagd zijn een diepen haat te verwekken onder de geheele inlandsche bevolking. Allen hunkerden naar de terugkomst van den goeden ouden tijd der Pax Neerlandica. Het is bekend, dat er een diep geloof heerscht, gebaseerd op legendes, dat de huidige ellende niet langer dan drie (sommigen zeggen vijf) jaar kan duren. Wan-neer de Geallieerde troepen komen om de Japanners te verdrijven, zullen zij een warm welkom ont-vangen en door de gehele bevol-king geholpen worden.

Een luchtfoto van Sabang op Sumatra, dat op 19 April j.l. door Geallieerde Vlootstrijdkrachten onder bevel van Sir James Somerville werd aangevallen. 22 Japansche vliegtuigen werden op den grond vernietigd.

(14)

H.M. de Koningin bezoekt de „Flores" en „Soemba".

Koningin Wilhelmina bij Neerland's Strijdende Marine

H.R. Ms. kanonneerbooten „Flores" en „Soemba" zijn onlangs, na de operaties in de Middellandsche Zee, in een Engelse haven aangekomen voor het verrichten van noodzakelijke herstellingen. Zoo stevig hebben deze schepen er op los geschoten, dat de loop der 15 c.m. kanons uitgesleten zijn en door andere moeten worden vervangen. Elk schip slingerde een gewicht van ong. 7000 k.g. aan granaten op vijandelijke batterijen, tanks, enz.

De aankomst in Engeland bood gelegenheid om officieren, onder-officieren en manschappen naar hun ervaringen te vragen. Hun

alien beheerscht slechts deze gedachte: „Wij zijn God dankbaar, dat Hij ons door de gevaren heen-bracht."

Want maar al te vaak was de situatie zoo, dat de mannen van „Flores" en „Soemba" er hard aan twijfelden ooit weer levend uit het geconcentreerde vuur der kustbatterijen of uit de hevige luchtbombardementen vandaan te komen. Er is zeer veel van de schepen en hun bemanningen ge-vergd. Overdag trokken zij er op uit om den vijand aan den wal uit te lokken. 's Nachts — en heel dikwijls ook overdag — zocht de vijand hen met zijn vliegtuigen op.

Een rustige, veilige haven bestond eenvoudig niet. Zij leefden maanden lang in voortdurende spa-ning. Zij gaven het uiterste, doch geen hunner beschouwt zich als een bijzonder flinke kerel. Want wie Anzio en Formia heeft meegemaakt, die kent zichzelf beter dan ooit te voren.

Een enkel typeerend trekje willen we vermelden. In Bizerte woonde de bemanning van de „Flores" een filmvoorstelling bij. Er werd een buitgemaakte Duitse propaga-da-film gedruaid: „De invasie van Nederland". De commandant van de „Flores" schreef later in zijn rapport, dat deze film van grooten

(15)

Koningin Wilhelmina reikt een Nederlandsch officier het Bronzen Kruis uit wegens betoonden moed tijdens operaties bij Sicilië, Anzio en Formia.

invloed was op de vechtlust van zijn mannen. Wat vermoedelijk niet de oorspronkelijke bedoeling van de makers zal zijn geweest... Op 22 Maart vond het uitstekende werk der beide schepen zijn bekroning in een bezoek van Koningin Wilhelmina, tijdens hetwel H.M. aan een veertigtal leden der bemanningen onderscheidingen uitreikte. De Koningin sprak de, op het achterdek van de „Flores" aangetreden mannen toe en gaf uiting aan haar groote waardeering over het belangrijke aandeel, dat zij hebben gehad in de landingsoperaties op Sicilië en de Westkust van Italië.

„De wijze, waarop velen onder U zich daarbij bijzonder hebben onderscheiden, is mij opnieuw een bewijs, dat de geest van kordaatheid en durf nog altijd vaardig is over het personeel van onze Marine".

zoo zeide de Koningin. „De strijd, die meedoogenloos voortwoedt, op zee, op land en in de lucht, zal van alle daarbij betrokken, een voortdurenden inzet van alle krachten vereischen, zoemde geheele toewijding aan de zaak, die ons allen boven alles ter harte moet gaan: De bevrijding van ons dierbaar vaderland en van onze gebiedsdeelen overzee.

Zijt dus moedig en onversaagd in het volhouden; het gaat om de instandhouding van de hoogste goederen en om de spoedige bevrijding van Uw land."

H.M. bracht een treffende hulde aan de nagedachtenis van Kapitein-Luitenant ter Zee J. M. Sterkenburg, die als commandant van de „Soemba" in den strijd om Sicilië het leven liet. H.M. overhandigde het Bronzen Kruis met Eervolle Vermelding — posthuum aan dezen

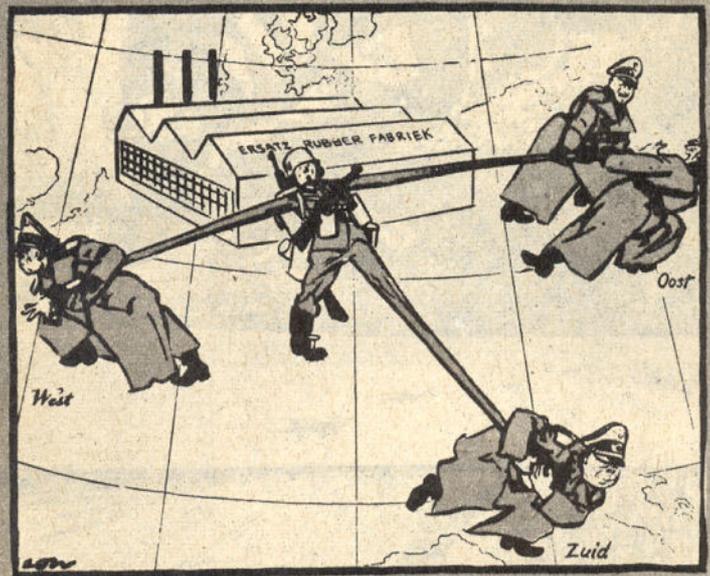
zee-officier verleend — aan den tegenwoordigen commandant ter bewa-ning op het schip, waarop Overste Sterkenburg het leven liet.

De Koningin ging hierna over tot het uitreken der overige onderscheidingen en voegde hier telkens een gelukwensch en een stevigen handdruk aan toe. De Koninklijke Besluiten, waarin de krijgsverrichtingen staan beschreven, maken zonder uitzondering gewag van „moed, bekwaamheid en koelbloedigheid, betoond tijdens de gevechtsacties tegen den vijand nabij de kust van Sicilië en West-Italië in het tijdvak Juli 1943 — Februari 1944, veelal onder hevigen vijandelijken afweer." De beide commandanten verwierpen het Bronzen Kruis met Eervolle Vermelding, — de overigen, officieren, onderofficieren en manschappen het Bronzen Kruis.

Na afloop van deze plechtigheid besteedde de Koningin de steile trappen, welke naar de brug van de „Soemba" leidden en vertoefde eenigen tijd op de plaats, waar de voormalige commandant van dit schip was gevallen door een directen granaattreffer. Later ontbood H.M. een der zeeofficieren, die tijdens deze gebeurtenis dienst deed als officier van de wacht en eveneens was gewond en den officier van gezondheid, die Overste Sterkenburg had behandeld, in de kajuit. Uiteindelijk moesten deze officieren de Koningin inlichten over het sneuvelen van hun commandant. H.M. toonde zich getroffen door de saanhankelijkheid van de mannen van de „Soemba", die zelf een kist met koperen plaat voor hun gesneuvelde commandant hadden ge-maakt, aangezien zij dit werk aan niemand anders hadden willen toe-vertrouwen.

Per staatsie-motorsloep verliet de Koningin de schepen. Terwijl het kleine vaartuig in een wijden boog door de haven schoot, stonden de bemanningen volgens de parade-rol aangetreden en krachtig daverde hun driewerf „Hoezee" over het water.

DE OORLOG IN CARICATUUR

„Elastische verdediging"

(16)

„Rapporteur aan het Hoofdkwartier, dat onze escortevliegtuigen vannacht ALLETWEE veilig zijn teruggekeerd“

Gerechtigheid

„Doodenvrolijk! De Fuehrer laat Stalin net zooveel overwinningssalvo's afschieten tot zijn ammunitie opraakt!“

„Stoploosheid! Heb je wat eens geprobeerd om de Britsche bommenwerpers te tellen, die over Duitsland vliegen?“

Londen-Piccadilly Circus 1944

„Laat ons er in — wij hooren bij jullie“.

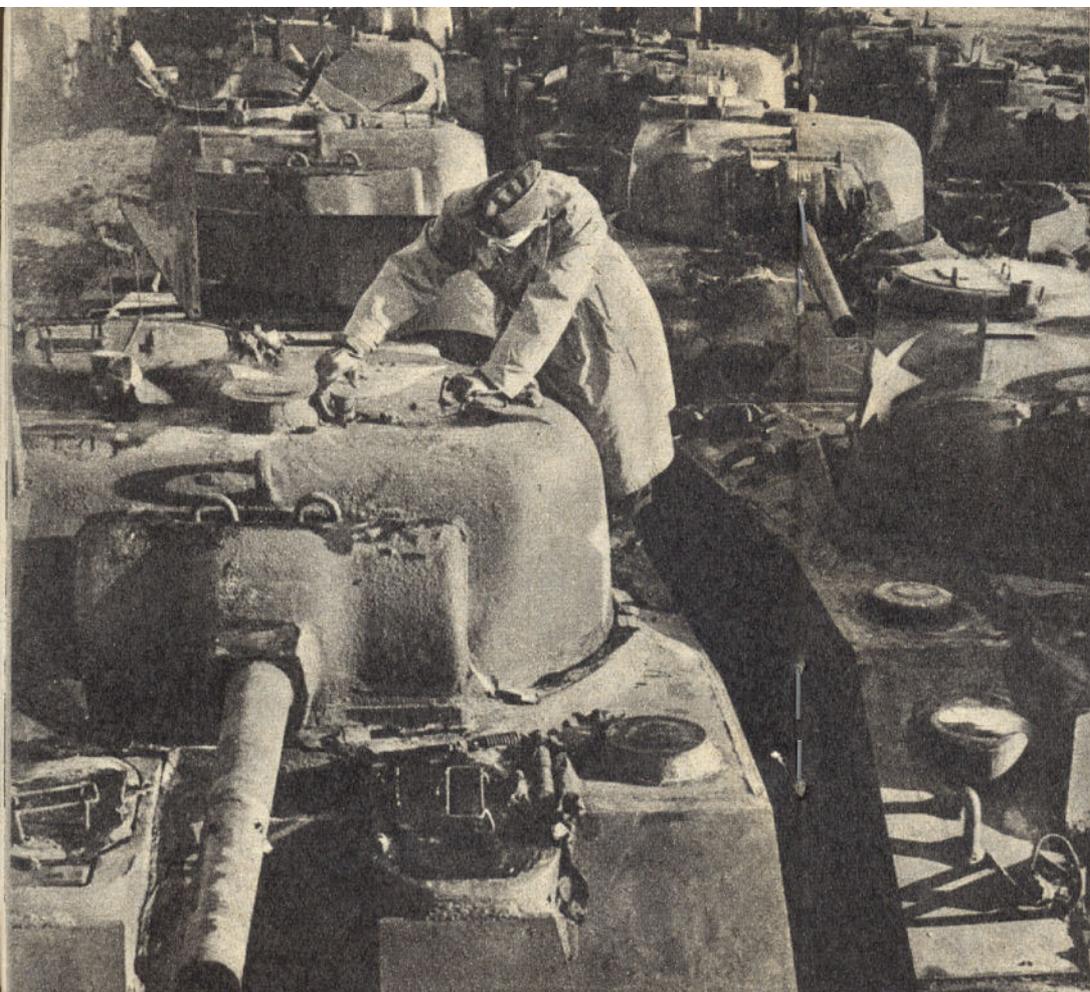
„Mogen wij ons nu ook terugtrekken om jullie frontlijn te verkorten?“

Voorraden voor het tweede front

Overal in het Engelsche landschap, op de meest onverwachte plaatsen, zijn groote voorraden oorlogsmateriaal opgeslagen voor het Tweede Front. Lange kolonnes tanks rijden over de wegen, de lucht daverd van de vliegtuigen en ook op verafgelegen plekken vindt men plotseling de bewijzen van de uitgebreide voorbereidingen voor de laatste

phase van den oorlog in het Westen, — een weiland vol met vrachtauto's of een bosch, dat onder zijn groent dak tientallen kanonnen verbergt. Wij publiceren hierbij een aantal foto's van Britsche en Amerikaanse bommenwerpers, landingsvaartuigen, tanks en andere wapenen, die gebruikt zullen worden bij den komenden grooten aanval.

Tweede Front-Express

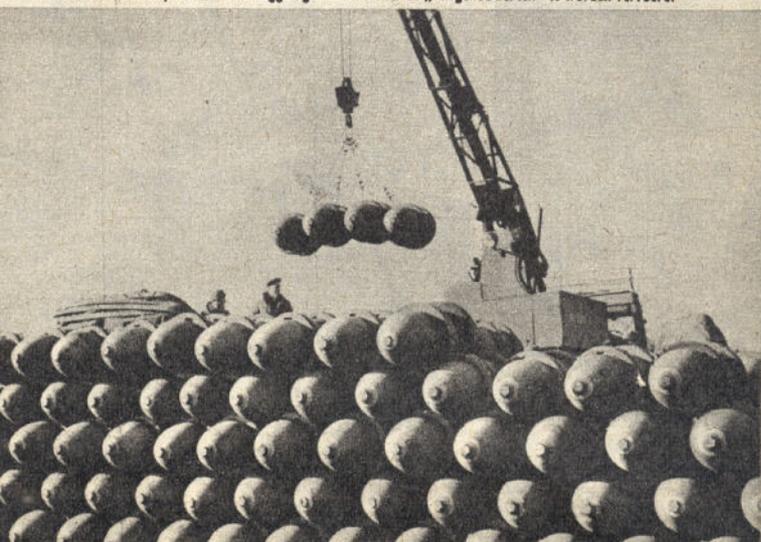

Amerikaansche tanks en „ducks“ in Engeland worden zorgvuldig nagekeken. Nog steeds komen de groote „Liberty“-schepen in Engeland aan met afweerschut, tanks en ander waardevol materiaal.

Amerikaanse Sherman tanks „op parade“.

Amerikaanse 1000 ponds bommen liggen gereed om naar de „Vliegende Forten“ te worden vervoerd.

Een aantal „Mustangs“ aan boord van het Britsche vliegdekschip „H.M.S. Trumpeter“.

Lange rijen Britsch luchtofwear-geschut „argens in Engeland“.

De Koninklijke Nederlandsche Marine en wij

Door een Britschen verbindingsofficier bij de K.N.M.

DE *Royal Navy* heeft een geheugen, dat tot ver in de geschiedenis terugreikt. Zij herinnert zich de zeeslagen met Uw grooten Admiraal Tromp, die de Engelschen hardnekkig Van Tromp noemen. Zij herinnert zich ook met eenige droefenis de Junidagen van het jaar 1667, toen Admiraal de Ruyter de Theems opstoomde en bij Chatham de helft van de Britsche Vloot in brand stak. Soms werden deze zeeslagen gewonnen door de eene partij, soms door de andere, maar ze hadden alle één ding gemeen — er werd van kanten gevochten met de grootste vastberadenheid en bekwaam zee-manschap.

Officieren en manschappen van de *Royal Navy*, door deze oude herinneringen geleid, waren dan ook allerminst verbaasd toen bleek, dat onze Nederlandsche Geallieerden dezelfde dapperheid en bekwaamheid bezaten als onze tegenstander uit oude tijden. Dat was te verwachten. Wij waren evenmin verbaasd over de vastberadenheid van het Nederlandsche volk om de bezetter te weerstaan — iedere beleden Engelschman heeft immers zijn exemplaar van Motley's *Rise of the Dutch Republic* in zijn boekenkast. En waar de Spanjaarden faalden, daar kon niet verwacht worden, dat de huidige barbaren zouden slagen.

Mijn persoonlijke mening is, dat de Britten meer gemeen hebben met de Nederlanders dan met de andere Geallieerden, en hen beter begrijpen. Holland is een zeevarend land met een groot Rijk in het Oosten, zooals wijzelf. De meesten van ons hebben in vredetijd in Uw prachtige mailbooten tot aan de einden der aarde gevaren. Hoevel slechts weinigen van ons vloeiend Nederlandsch spreken.

schijnt U een aangeboren gevoel voor Engelsch te hebben, dat U met een goed accent spreekt. We hebben eeuwenlang met U handel gedreven tot ons beider voordeel, en wij hebben U daarbij leeren waardeeren. Wij houden van Uw gezonde, eerlijke en onafhankelijke opvattingen, die, naar wij hopen en gelooven, op de onze lijken. En daarom konden Uw fijne schepen en Uw dappere mannen op zoo natuurlijke wijze samenwerken met onze *Royal Navy*, alsof ze nooit iets anders gedaan hadden.

Ik zou hier een voorbeeld willen geven van de verhouding tusschen de *Royal Navy* en onze collega's van de Koninklijke Nederlandsche Marine, die op het oogmerk ongeveer 70 schepen omvat, bemand door bijna 7.000 man personeel. Dit voorbeeld geeft die verhouding beter weer dan een aantal lange officiële rapporten dat zou kunnen doen.

Ik was in dienst op Malta toen onze schepen de haven binnen kwamen varen na een zeeslag, waarbij twee Italiaansche kruisers in den grond werden geboord en verschillende andere oorlogsschepen beschadigd. Onder die trotsch binnestoomende schepen was ook de Nederlandsche destroyer „Isaac Sweers“, genoemd naar dien Luitenant-Admiraal Isaac Sweers, die zoo dapper vocht tijdens de drie Engelsch-Hollandsche oorlogen van de 17de eeuw en die, vechtend naast Tromp tegen Sir Edward Spragge, in Augustus 1673 sneuvelde. De destroyer „Isaac Sweers“ werd in Mei 1940 uit Vlissingen gesleept en op een Britschen scheepswerf voltooid.

Maar, om ter zake te komen, op welke wijze verwelkoomden Malta's bevolking en de bemanningen der Britsche oorlogsschepen de „Isaac Sweers“? De wal zag zwart van

de menschen, die het ook in Nederland bekende *For he's a jolly good fellow* zongen, een lied, dat uitsluitend voor onze beste vrienden bestemd is. Toen de „Isaac Sweers“ de haven binnenvoer, bemanden de Britten hun schepen, maakten front, wuifden met hun petten en schreeuwden „Lang leve de Isaac Sweers!“ En toen de Nederlandsche torpedojager dichterbij kwam, speelde de Marinekapel aan boord van het Britsche vlaggeschip het „Wilhelmus“. Het was allemaal volkomen spontaan en een van de meest ontroerende ceremonies, die ik ooit heb meegemaakt, want ze kwam uit het hart.

De „Isaac Sweers“ was in de Middellandsche Zee beter bekend dan vele van haar Britsche zusterschepen, door haar konvooiwerk naar het belegerde Malta. De Italianen bewoerden, dat zij tot zinken was gebracht, en een Engelsch schip voer langzij de „Sweers“ en gooidde een Italiaansche krant met de paragraaf onderstreept, aan boord. Op den rand stond geschreven: „We zijn blij, dat jullie van den bodem van de zee zijn teruggekomen. Wat voor bloemen willen jullie hebben?“

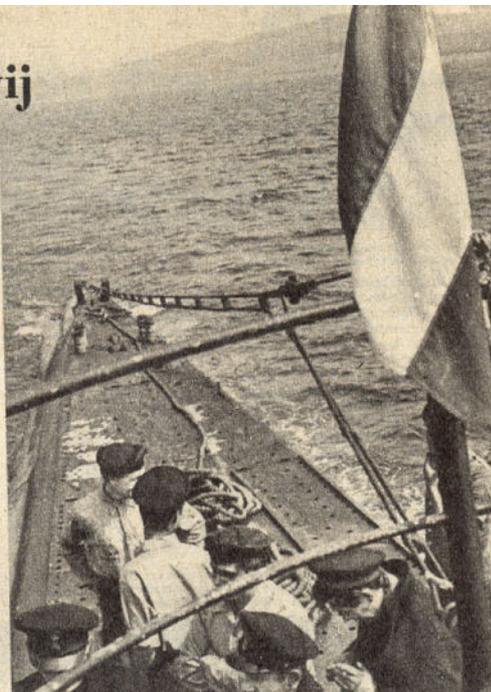
Maar de „Isaac Sweers“ is slechts een der Nederlandsche oorlogsschepen, die zich bekendheid hebben verworven — en het oogmerk nader, waarop het verhaal in zijn geheel bekend kan worden gemaakt. Vrees voor tegenmaatregelen heeft ons ervan teruggehouden de namen te publiceren, maar dat wil niet zeggen, dat men in Groot-Brittannië niet op de hoogte is van de vele staaltjes van dapperheid. Na de actie in de Middellandsche Zee, waarover ik hierboven sprak, heeft de Britsche *Fleet Sea Lord* decoraties uit-

gereikt aan officieren en manschappen van de „Isaac Sweers“, te weten 1 *Distinguished Service Order*, 2 *Distinguished Service Crosses* en 3 *Distinguished Service Medals*.

De avonturen van Nederlandsche duikboten in de Oosterse wateren waar zij Japansche bevoorradingschepen besloepen en oppliezen, zijn legendarisch geworden. Maar ook dit verhaal kan nog niet verteld worden. Niet alle schepen van de K.N.M. slaagden erin uit Nederland en het Verre Oosten te ontsnappen. Groot-Brittannië is er trotsch op een groot aantal van haar eigen fijne schepen aan de K.N.M. te kunnen overhandigen, wetende dat zij in geen betere of meer bekwaame handen terecht konden komen.

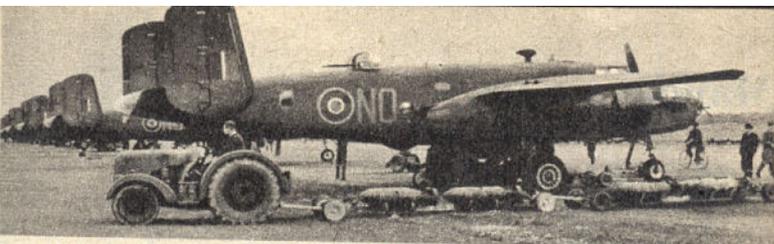
Prachtig werk wordt ook gedaan door de Koninklijke Nederlandsche Marine Vliegdiens, die met de R.A.F. vliegt. Meer dan 110.000 ton vijandelijke scheepsruimte werd door dezen Dienst vernietigd. Geen wonder, dat de bemanningen der Duitsche kustvaarders-konvoien de mannen van het Vliegdiens vreezen. Zij hebben ook Duitsche vliegvelden met meedoogenlooze juistheid bestookt.

Maar laten we de Nederlandsche Handelsvloot niet vergeten met haar oorspronkelijk aantal van 480 schepen, die meer dan 2 miljoen ton vertegenwoordigen. Vele van deze schepen zijn tankers; de olie-raffinaderijen van Curacao — de grootste van de wereld — bevoorraden meer dan een derde van de Britsche Vloot. In vredetijd waren de Nederlandsche sleepboten wereldberoemd. Hun werk in oorlogstijd is van onschatbare waarde gebleken; zij sleepen getorpedeerde schepen met waardevolle ladingen honderden mijlen over den Atlantischen Oceaan, in storm en wind, en brengen ze veilig de haven binnen.

Na een succesvollen tocht vaart een Nederlandsch oorlogsschip een Britsche haven binnen met een aantal Duitsche krijgsgevangenen aan boord, die vandaar naar een gevangenkamp zullen worden overgebracht.

Mitchell-bommenwerpers van den Nederlandschen Marine Vliegdiens worden met bommen geladen voor een aanval op bezet Europa. Zij nemen regelmatig deel aan de bombardementen op doelen in Noord-Frankrijk.

En tot besluit het verhaal van een Nederlandschen olietanker — de „Ondina”. De „Ondina”, geëscorteerd door een mijnenveger van de Royal Indian Navy voor in den Indischen Oceaan, toen er twee Japansche piratenschepen op den einder in het gezicht kwamen, een van 10.000 en een van 7.000 ton. Deze schepen, die er op uit zijn om Geallieerde handelsvaartuigen te plunderen, waren elk bewapend met zes 15 c.m. kanons, torpedo-lanceerbuizen en twee catapult-vliegtuigen. De „Ondina” en de mijnenveger hadden elk slechts een 10 c.m. kanon aan boord — niet veel meer waard dan

een proppenschietter tegen zulke zwaarbewapende schepen. De mijnenveger stormde op de piraten af in de hoop de „Ondina” een kans tot ontsnapping te geven. Maar daar voelde de kapitein van de „Ondina” niets voor — de Hollanders laten hun vrienden niet in de steek. Hij steevende ook op de piraten af, vurend met zijn 10 c.m. kanons. Eén piraat werd getroffen en vloog in brand — zijn kanons staakten het vuur, er volgde een ontploffing en de achtersteven zakte weg. De tweede piraat concentreerde zijn vuur op de „Ondina”. De dappere kapitein werd gedood, maar de bemanning

vocht door tot de ammunitie op was. De piraat kwam dichterbij, vuurde twee torpedo's af, en stoomde weg. Maar de „Ondina” zonk niet. Zij werd veilig een haven binnengebracht, geëscorteerd door den gehavenden mijnenveger. Ja, de Royal Navy heeft een diepe bewondering voor de dappere manne en bekwame zeelieden van Nederland. En, wanneer straks aan het eind van den oorlog de balans wordt opgemaakt, dan zal blijken, dat de Koninklijke Nederlandsche Marine haar aandeel, ja zelfs aanzienlijk meer dan haar aandeel heeft geleverd in den strijd voor de beschaving.

Een matroos van een Nederlandschen mijnenveger schildert vol trots het 33ste teeken op het pantserscherm. Deze teekens duiden het aantal mijnen aan, dat door dezen mijnenveger buiten werking werd gesteld. Sinds deze foto enkele maanden geleden genomen werd, zijn er ongetwijfeld nog wel teekens bijgekomen.

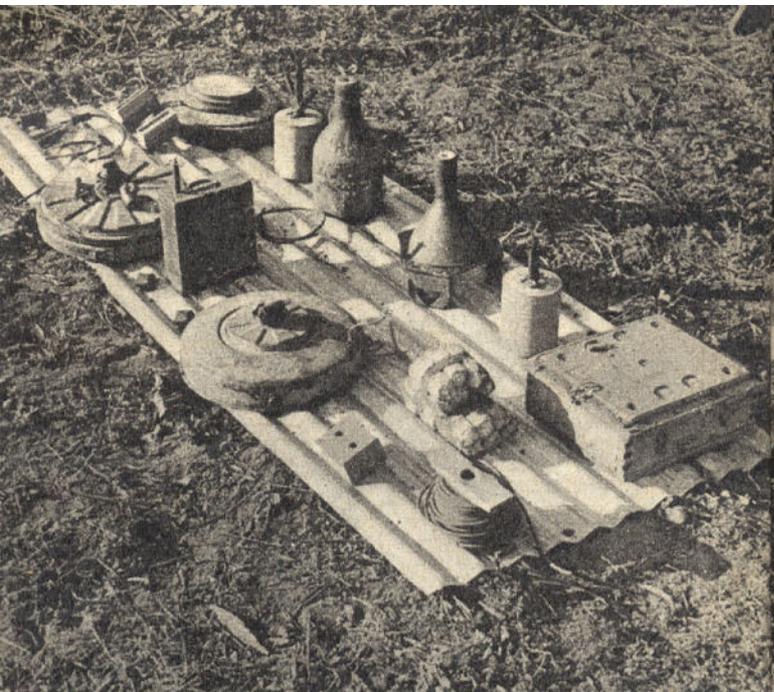
De mijn, het verborgen wapen

De vijand heeft de gewoonte in de gebieden, waaruit hij zich terugtrekt, mijnen en vallen achter te laten. Deze vormen een ernstig gevaar voor de burgerbevolking. Er zijn twee hoofdsorten mijnen, namelijk de mijnen tegen voertuigen en de mijnen tegen personen. Het meest bekende type van de „anti-voertuig-mijn” is de Duitse „Teller”-mijn, rond en plat met bovenop een verhooging in den vorm van een paddestoel. Deze mijn ontploft door druk, als er

b.v. een voertuig overheen rijdt; soms is ook het gewicht van een persoon voldoende. De „anti-persoon-mijn” is meestal een cilindertje van ongeveer 10 centimeter middellijn en 12 centimeter hoogte, waaraan draden, zogenaamde „struikeldraden”, bevestigd zijn. Bij ontploffing springt deze mijn ongeveer een meter de lucht in. Soms ligt zij in een kistje, en ontploft dan door het oplichten van het deksel. Deze soorten mijnen zijn meestal door

draden weer met grotere mijnen verbonden. Vervolgens is er dan de tijdbom, die na een bepaalden tijd ontploft, zoals dat in het postkantoor te Napels gebeurd is, met als gevolg honderden dooden onder de bevolking. Er kunnen, al naar de lengte van de lont, dagen en soms weken voor de ontploffing verlopen. Voor den burger geldt deze algemeene stelregel: raakt nooit een mijn of een verdacht uitzien-

(31)

Verschillende soorten mijnen, die de Canadeezen in Italië vonden. Zij zijn uitgesteld om nieuwe troepen op het gevaar voor te bereiden, en hun te leeren, op welke wijze dit wapen onschadelijk gemaakt moet worden.

voorwerp in een pas door den vijand verlaten gebied aan. Let vooral ook op dicht bij den grond gespannen draden. Snijdt een strakgespannen draad nooit door; trekt nooit aan een losse draad of onderzocht in ieder geval eerst beide einden van den draad, voor zij dien aanraakt. Gezien het gevaar, dat deze mijnen voor de burgerbevolking

opleveren, is het van het hoogste belang, te weten waar zij liggen. Als zij kunt, geeft dan de plaats duidelijk en voor iedereen zichtbaar aan. Uw vermogen tot observatie moet U daarbij helpen. Maar blijft verder zooveel mogelijk uit de nabijheid en laat alleen militairen deze mijnen onschadelijk maken. Nog een enkel woord over de

(32)

Een Canadees onderzoekt een onschuldige uitzienende hoop bamboe, waaronder een mijn ligt verborgen.

Een „S”-mijn ligt verstopt onder een stuk dakpan bij den haard, met de schokbuis aan de deur verbonden.

Om de mijn snel buiten werking te stellen wordt er een touw aan vastgeknoopt om haar op te lichten.

Een „Teller”-mijn is met een draad aan een „S”-mijn verbonden. De draad is zoo goed als onzichtbaar.

bracht worden, b.v. door het openen van een raam, het oprapen van een voorwerp, het aanraken van een deurknop, het oplichten van de telefoon of het struikelen over een draad, die voor een deur-opening gespannen is. De vijand heeft op dit gebied een duivelse vindingrijkheid. Het is herhaalde-lijk gebeurd, dat hij mijnen aan de

lijken van gesneuvde Duitse en Geallieerde soldaten verbond. Men kan dus niet voorzichtig genoeg zijn. Algemeene stelregel: ga nooit pas door den vijand verlaten huizen binnen of, als Uw aanwezigheid daar verplicht mocht zijn, raakt daar dan geen enkel voorwerp aan, zonder dat deskundigen eerst een grondig onderzoek ingesteld

hebben. Drukt dit vooral ook Uw kinderen op het hart. Voorkomen is beter dan genezen. Op deze pagina's publiceren wij een aantal foto's van een Canadeesche „booby-trap”-school in Italië, die eenigen tijd geleden in het Londensche weekblad „Picture Post” zijn verschenen.

(33)

De Canadeezen hebben hun kennis van de vijandelijke trucs met slachtoffers moeten betalen. Zij hebben een school opgezet achter de frontlijn om hun duur gekochte ervaring aan nieuwe troepen door te geven.

HOLLANDIA—HEROVERD NEDERLANDSCH GRONDGEBIED

Vóór de herovering van Hollandia op Nieuw-Guinea bombardeerden de Amerikanen gedurende drie dagen de Japansche bases aldaar. 288 Vijandelijke vliegtuigen werden hierbij vernietigd of zwaar beschadigd.—

Vuurwerk boven Londen. Een van de eerste foto's van de nieuwe raketten-kanonnen in Engeland, die thans gebruikt worden tegen Duitsche vliegtuigen.

NA DE BEVRIJDING

Wat de Regeering heeft voorbereid

De Redactie van de „Wervelwind” stelt er prijs op haar lezers hierbij een samenvattend overzicht aan te bieden van reeds door de Regeering genomen of nog in voorbereiding zijnde maatregelen in verband met de bevrijding van ons Koninkrijk. Het onderstaande is dus niet een officiële mededeeling van de Regeering, doch een overzicht gebaseerd op officiële gegevens.

DE geschiedenis herhaalt zich. Wat het vertrek van de Spanjaarden op den derden October 1574 beteekende voor de bevolking van Leiden na negen maanden van strijd, wreedheid, hongersnood en pest, dat zal straks het vertrek van de Duitschers beteekenen voor ons heele volk na 4 jaren concentratiekampen, deportaties, ondervoeding en geestelijken druk.

Dikwijls zal bij vele Nederlanders de vraag gerezen zijn: Is de Regeering in Londen klaar voor dat oogenblik? Heeft zij alle voorbereidingen getroffen om voor ons volk hetzelfde te kunnen doen wat de Prinsevloot van plathooien vaartuigen deed voor de burgerij van Leiden?

En ook zullen velen zich hebben afgevraagd: Waarom hooren wij niet méér over de maatregelen die de Regeering voorbereidt voor het oogenblik van de bevrijding? Het antwoord op deze uiterst begrijpelijke vraag is eenvoudig: terwille van Uw veiligheid. Immers welhaast elke regeling, die in Londen klaargemaakt wordt voorziet—daar is zoo krachtig mogelijk naar gestreefd—de inschakeling van, of heeft betrekking op, personen in bezet gebied, en het zou misdadig zijn om door vroegtijdige bekendmaking van de voorgenomen maatregelen ook maar de kans te scheppen, dat hun veiligheid in meerdere mate gevaar zou loopen dan zij vanzelf al doet onder een schrikbewind, zooals thans weer heerscht in het land waar het drie eeuwen geleden uitgejaagd werd.

Maar dit neemt niet weg dat ons volk recht heeft althans te weten, welke onderwerpen wel, en welke niet voorbereid worden, al kan dan ook niet gezegd worden wat de inhoud der getroffen maatregelen is.

De onderwerpen, die na de bevrijding om regeling vragen kunnen naar den graad van hun urgentie in drie categorieën ingedeeld worden.

In de eerste plaats zijn er een aantal maatregelen,

die klaar moeten zijn om onmiddellijk op het oogenblik van de bevrijding in werking te treden. De bevolking moet b.v. van het eerste moment af weten of de prijscontrole gehandhaafd blijft, tegen welke koers de ponden of dollars van geallieerde troepen ingewisseld moeten worden, wie het bestuur in de gemeenten overneemt, e.d.

Met het voorbereiden van deze maatregelen kon de Regeering niet wachten tot het wettig gezag weer in Nederland zou functioneeren. Integendeel, ons volk zou het haar terecht verwijten, wanneer op dergelijke gebieden niet alles klaar was om onmiddellijk in werking te treden. Deze meest urgente onderwerpen zijn dus geregeld. Maar al heeft de Regeering dat noodgedwongen moeten doen zonder dat het Nederlandsche volk op de wettige en openlijke manier geraadpleegd kon worden, zij heeft gelukkig daarbij kunnen steunen op vele waardevolle adviezen uit het bezet gebied.

In de tweede plaats zijn er kwesties, die niet onmiddellijk op het oogenblik van de bevrijding geregeld behoeven te worden, maar wel vrij gauw daarna, b.v. binnen een paar weken, en waarvan de voorbereiding dus ook niet kon wachten tot het bestuur in Nederland weer eenigermate op gang is gekomen. T.a.v. deze onderwerpen heeft de Regeering zich op het standpunt gesteld, dat zij moest zorgen op het moment van de bevrijding plannen klaar te hebben liggen. Het is immers allerminst zeker, dat op dat oogenblik terstond voor alle onderwerpen, die om voorziening vragen, in het bevrijde gebied zelf menschen beschikbaar zullen zijn, die voldoende bekwaam en deskundig zijn, noch dat deze de gelegenheid gehad zullen hebben in georganiseerd verband iets voor te bereiden. Naarmate het proces van de afrooiming van ons volk door den bezetter voortschrijdt, wordt zulks steeds

Na de Bevrijding

minder waarschijnlijk. De regering zal deze regelingen echter alleen als ontwerp naar Nederland meenemen en daar aan het oordeel van tot spreken bevoegde mensen uit bezet gebied voorleggen, of wel aan het volgende kabinet overgeven om er het best geachte gebruik van te maken. Dit zijn derhalve alleen noodregelingen voor het geval men in Nederland zelf, waar men den toestand natuurlijk veel beter kan beoordelen, geen ontwerpen mocht klaar hebben of snel genoeg mocht kunnen gereed maken.

Voor beide categorieën, de onmiddellijk noodge en de spoedig noodge voorzieningen, geldt, dat de door de huidige regering te treffen of ontworpen maatregelen uitsluitend een voorlopig karakter dragen, d.w.z. zoowel de direct in te voeren, als de slechts voor te bereiden maatregelen, kunnen na de bevrijding in verband met de in Nederland aan te treffen omstandigheden en in overleg met bevoegde mensen daar, geheel of gedeeltelijk gewijzigd worden. Voor vrees, dat „Londen“ van plan zou zijn Nederland te blijven regeeren bestaat geen grond.

Ten slotte is er nog een derde categorie van voorzieningen, n.l. die welke pas na langere tijd noodig zijn en die het scheppen van een blijvend of meer langdurigen toestand ten doel hebben. Daaronder vallen al zulke toestanden als: de hervorming van ons staatsbestel, de structuurhervorming van het Koninkrijk, de maatregelen te nemen tegenover Duitsland, de buitenlandse politiek, de schepping van een internationale statenorganisatie, enz. Het zal duidelijk zijn dat dit de belangrijkste vraagstukken zijn, maar dat dit niet zo onmiddellijk om oplossing vragen als de beide eerste categorieën. Natuurlijk hebben vele Regeerings-functionarissen zich, individueel en in groepen, intensief met deze vraagstukken beziggehouden, maar de regering als zodanig heeft zich principieel op het standpunt gesteld, dat deze zaken niet geregeld mochten worden nadat het Nederlandsche volk daarvoor in volle vrijheid een oordeel heeft kunnen vormen en uitspreken. Daarom heeft zij zich bewust er van onthouden om ten aanzien van deze onderwerpen iets voor te bereiden en heeft zij zich beperkt tot de zoeven genoemde categorieën, die onmiddellijk of heel spoedig na haar terugkeer om voorziening vragen.

Welke onderwerpen zijn dat nu?

De geschiedenis herhaalt zich, maar in nieuwe vormen. Onze maatschappij is in de laatste drie en een halve eeuw heel wat ingewikkelder geworden, en terwijl Prins Willem er in 1574 mee kon volstaan haring en wittebrood aan de burgerij van Leiden te zenden, moest de regering van Koningin Wilhelmina in 1944 een uitgebreid complex van voorzieningen op allerlei gebied treffen.

De maatregelen die door de regering getroffen zijn of voorbereid worden hebben betrekking op de volgende gebieden:

- I Bestuur.
- II Berechting Landverraders.
- III Relief en Herstel.
- IV Economische Maatregelen.
- V Financiële Maatregelen.
- VI Wets- en rechtsherstel.
- VII Sociale Maatregelen.
- VIII Voorlichting.
- IX Aan den vijand op te leggen regelingen bij den Wapenstilstand.
- X Wederopbouw van de Weermacht.

Wij zullen trachten U, voor zover dat toelaatbaar is, achtereenvolgens aan te geven wat op elk van deze gebieden is gedaan.

Bestuur

Om een indruk te krijgen van de behoefte aan een bestuursvoorziening moeten wij trachten ons, voor zover we dat kunnen, er een voorstelling van te maken hoe de bevrijding in de praktijk zal verlopen. Op een goeden dag — en zelden zal dat woord meer mogelijk geweest zijn — zullen geallieerde troepen mischien in Nederland landen of binnentreden, waarbij stellig Nederlandsche troepen niet zullen ontbreken.

Uit militair standpunt gezien kan men bij de bevrijding van ons land drie mogelijkheden onderscheiden, n.l. *evacuatie, operatie of capitulatie*. Welk van die mogelijkheden verwerkelijk zal worden maakt heel veel verschil voor ons land en voor den duur van het proces, maar de behoefte aan een onmiddellijke voorziening in het bestuur zal in alle drie gevallen even dringend zijn. Onverschillig of de Duitschers vechten teruggedrongen worden, dan wel of zij door de krijgsoverheden elders gedwongen zijn het land te ontbreken, dan wel of zij de wapens neerleggen, in ieder van die drie gevallen komt er een ogenblik, dat het door den bezetter aangestelde bestuur vertrekt of de verantwoordelijkheid niet langer kan dragen. Dat geldt zoowel voor het land als geheel als voor elke provincie en gemeente afzonderlijk. De geschiedenis leert dat dit het gevaarlijkste ogenblik is voor een ordelijk verloop van zaken. De bevolking kan eindelijk haar opgekropte gevoelens uiten, en zich bij het ontbreken van een geordend bestuur licht bloedbaden kunnen aanrichten, waarbij onvermijdelijk vele onschuldigen zouden vallen. Een uit den band gesprongen bevolking is uiterst moeilijk weer in het gareel te krijgen. Ook is dit een welkom ogenblik voor ongunstige of oproerige elementen om hun slag te slaan. Teneinde dergelijke gevaren te vermijden is het noodzakelijk, dat het feitelijk herstel van het wetgezag zoo snel mogelijk plaats vindt, dat er zo mogelijk geen haast zij tusschen het einde van het

Wat de Regering heeft voorbereid

Duitsche bestuur en het herstel van het Nederlandsche. Hoe denkt men zich dit te bereiken?

In de eerste plaats zal zo spoedig mogelijk met de Geallieerde legers het Nederlandsche Militair Gezag moeten medegaan. Hare Majesteit de Koningin heeft U uitgezeerd hoe elk deel van ons grondgebied, dat van den vijand bevestigd wordt, automatisch in staat van beleg verkeert en hoe het Nederlandsche Militair Gezag met het Geallieerde opperbevel zal samenwerken om ten spoedigste een normale werking van het civiel bestuur tot stand te brengen. Het Militair Gezag zal het Nederlandsche burgerlijk bestuur niet uitschakelen, integendeel de organen van dit bestuur zullen belangrijke taken blijven vervullen. Bovendien blijft het Militair Gezag zelf staan onder de controle en onder de verantwoordelijkheid van de regering, en zal het zo snel mogelijk opgeheven worden. De afkondiging van het *Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg* en de instelling van het Militair Gezag zijn dus op zichzelf niet voldoende: er moeten zo spoedig mogelijk vertegenwoordigers van de regering ter plaatse zijn, en er moet onmiddellijk voorzien worden in de leemten in het bestuursapparaat.

Wat het eerste punt betreft zal het duidelijk zijn van hoeveel belang het juist i.a.v. het centrale landsbestuur is, dat er geen haast en geen onzekerheid ontstaat. Wanneer en hoe de regering uit Londen zal kunnen overgaan, zal van de omstandigheden afhangen, maar in ieder geval is te verwachten dat althans enkele leden van het kabinet zich op het vroegst mogelijke tijdstip naar Nederland zullen begeven.

Het hoogtepunt van den terugkeer zal uiteraard voor elke Nederlander zijn dat van de terugkomst van Hare Majesteit de Koningin. Wij weten niet wanneer Hare Majesteit zal wenschen over te gaan, en ook daarbij zal veel van de omstandigheden afhangen, maar wij, Haar onderdanen, kennen Haar gevoelens wel voldoende om te mogen hopen dat Zij, zodra Hare komst aan de overkant veilig en waardig kan plaatsvinden, geen minuut langer zal wachten.

Na den terugkeer zal het huidige kabinet, zo vaak meermalen is meegedeeld, zo spoedig mogelijk zijn portefeuilles ter beschikking stellen van Hare Majesteit de Koningin, opdat een nieuw Ministerie gevormd kan worden, waaraan het oude zijn taak overdraagt.

Op de hier aangegeven manier zal, naar wij mogen hopen, vanaf het eerste ogenblik in het centrale landsbestuur van Nederland voorzien, en de continuïteit daarvan verzekerd zijn. Maar daarmee kan niet volstaan worden. Ook in de gemeenten en provincies moeten vanaf het eerste ogenblik uitvoerende organen aanwezig zijn. De regeling daarvoor moet van te voren klaargemaakt, en direct bij de bevrijding bekendgemaakt worden, opdat men in alle bevreemde delen van het land onmiddellijk weet wie het gezag overneemt; de bevolking moet dat

weten, de betrokken functionarissen moeten het weten, en het *Militair Gezag*, dat er mee moet samenwerken, dient het te weten. Daarvoor worden op het ogenblik voorschriften uitgewerkt.

De vraag rijst of niet naast de regering, zoo goed en zoo kwaad als dat onder de te verwachten omstandigheden zal gaan, een lichaam moet worden gesteld, waarin de in ons volk levende stromingen, zoewel de oude als de nieuwe, tot uiting komen. Het spreekt vanzelf, dat de regering, die dus zo spoedig mogelijk zal bestaan uit nieuwe Ministers, talrijke en snelle beslissingen zal moeten treffen, en zij zal de moed moeten hebben vele daarvan op haar eigen verantwoording te nemen. Maar het zou onaanzienbaar zijn als ons volk na de bevrijding van de Duitse dictatuur onder een Nederlandsche dictatuur kwam. Nu moet er mee gerekend worden, dat door de uitgebreide bevolkingsverplaatsingen en de wanorde ontstaan in onze bevolkingsadministratie, nieuwe verkiezingen op zijn vroegst één à anderhalf jaar na de bevrijding georganiseerd kunnen worden. Het zou hoogst ongewenscht zijn als de regering al dien tijd uitsluitend op haar eigen kompas moest varen en er geen lichaam was, dat zich over haar maatregelen kon uitspreken, en omgekeerd wanneer de regering geen forum had, waar zij haar beleid kon verklaren en haar maatregelen aan het volk toelichten.

Derhalve is het ook noodig dat op het ogenblik van den terugkeer ontwerp-voorschriften klaarliggen tot het instellen van zoo'n vertegenwoordigend lichaam.

Ten aanzien van alle drie onderwerpen, die voorloopig moeten worden geregeld, dus: het gemeentebestuur, het provinciaal bestuur, en het centrale vertegenwoordigende lichaam, zijn talloze constructies overwogen en weer verworpen, want aan elk stelsel kleven grote bezwaren. Dat zal onvermijdelijk ook het geval zijn met dat systeem, dat zich ten slotte aan het kristalliseren is. Daarbij ligt het in de bedoeling te zorgen, dat er in de bestuursorganen zoowel zullen komen mensen, die voor 1940 geacht konden worden het vertrouwen van de bevolking te bezitten en die dat vertrouwen tijdens de bezetting waardig gebleken zijn, als personen, die tijdens de bezetting naar voren gekomen zijn en zich bij het verzet onderscheiden hebben. Dat zou dus worden een aanseensden van het oude, dat het vuur doortaan heeft, en van het nieuwe, dat in het vuur vorm gevonden heeft.

Er zij nog eens met nadruk op gewezen, dat alle in Londen ontworpen bepalingen omtrent het voorloopig bestuur alleen een zeer voorlopig karakter hebben. Wanneer na eenigen tijd het bestuur weer eenigszins functioneert zal er waarschijnlijk aanleiding zijn om een nieuwe regeling te maken, waarbij ook in de gemeente en provincie weer vertegenwoor-

Na de Bevrijding

digende lichamen worden ingesteld en het centrale lichaam herzien kan worden.

Een van de eerste dingen, die in Nederland verder op bestuursgebied moeten gebeuren is de

Zuivering van de overheidsorganen

Talloze standvastig gebleven ambtenaren zijn door den bezetter gevangen genomen of afgezet en vervangen door N.S.B.-ers of mensen, die het zoo nauw niet namen. Anderen hebben onder zeer moeilijke omstandigheden hun werkzaamheden voortgezet met inachtneming van de grenzen, die hun vaderlandsche plicht hun stelde. Maar helaas zijn er ook van de vroegere ambtenaren en leden van de rechterlijke macht velen geweest die, om welke reden dan ook, te ver gegaan zijn in hun medewerking aan de maatregelen van den vijand en zelfs enkelen, die beslist onbetrouwbaar gebleken zijn. Het is niet alleen een eisch van rechtvaardigheid, maar ook noodig voor de handhaving van de openbare orde, dat al deze elementen onmiddellijk van hun taak ontheven worden. De voorschriften daarvoor liggen klaar in het z.g. *Besluit Zuivering Overheidsorganen*. Daarin is een procedure voorzien, die waarborgt, dat eenzijdig deze mensen terstond hun functie neerleggen en aan een scherpe beoordeling onderworpen worden, anderszids dat geen onrechtvaardigheden worden begaan. Daartoe zijn drie maatregelen mogelijk gemaakt: ontslag, schorsing en staking van de uitoefening der functie.

Ontslag zal onmiddellijk en onverbidlijk, zonder aanzien des persoons, verleend worden aan alle overheidsfunctionarissen, waarvan aangenomen kan worden, dat zij zich tijdens de bezetting niet gehouden hebben, zoals van een dienaar van het Nederlandsche volk geëischt mocht worden. Daar waar geen zekerheid bestaat, maar een redelijke grond van verdenking, zal de betrokken ambtenaar *geschorst* worden in afwachting van een nader onderzoek. Tenslotte zal in die gevallen, waarin ook maar de minste twijfel aanwezig is of een ambtenaar verkeerd geweest is, deze bevel krijgen de *uitsluiting van zijn functie te staken*, waarna onderzoek zal worden of hij ontslag verdient, dan wel hersteld kan worden.

Wij wijzen erop dat dit *Besluit Zuivering Overheidsorganen* zich alleen bezig houdt met de verwijdering van onbetrouwbaar gebleken elementen uit de overheidsdienst; de bestraffing van landverraderlijke daden is een afzonderlijke materie, waarop wij direct komen.

Twee onderdelen van het bestuursapparaat, die afzonderlijke aandacht vragen, omdat ze voor een snel herstel van het gezag essentieel zijn, worden gevormd door de *rechterlijke macht* en de *politie*. De openbare orde en veiligheid kunnen niet verzekerd worden, zolang de overheid niet kan beschikken over een volkomen betrouwbaar politiebepaard en rechter-

lijke macht. Beide zijn door de Duitschers wormsteking gemaakt met hun handlangers en bovendien ten deele gedesorganiseerd. Wanneer de Duitschers dus uit het land verdwijnen en alle rotte elementen de bevoenen nemen of de handboenen aankrijgen, dreigt het gevaar, dat de regering een zeer onvolledig en slecht werkend justitie- of politieapparaat aantreft. Voorzover dat in Londen mogelijk was, zijn alle voorbereidingen getroffen opdat, zonder een dag te verliezen, begonnen kan worden deze beide takken van dienst weer op te bouwen, en voorzover noodig tijdelijk de opengevallen plaatsen aan te vullen.

Voor de rechterlijke macht is met dit doel al een Koninklijk Besluit vastgesteld, dat den naam draagt: *Besluit tot tijdelijke organisatie van de rechterlijke macht*. Daarin worden een aantal maatregelen vastgesteld om te voorkomen, dat de rechtspraak in Nederland in het begin zou vastlopen.

Wij stappen daarmee af van het bestuur en komen op het volgende terrein, dat uitvoerige voorbereiding vereischt heeft en dat in Nederland uiteraard zeer in het centrum van de belangstelling staat, n.l. de

Berechting van landverraders

Het behoort geen betoog, dat tot de eerste en belangrijkste plichten van de overheid in bevrijd Nederland zal behooren: zorg te dragen voor een optreden met straffe hand tegen al degenen, die in de donkerste uren van de geschiedenis van ons volk sinds 125 jaar, de zijde van den vijand gekozen hebben en van de bezetting misbruik gemaakt hebben om den vijand, in welken vorm ook, handlangersdiensten te bewijzen.

De vraag rees of het in 1940 in Nederland bestaande strafrecht, dat dedoed was voor moordenaars en gewoonte-misdadigers, niet te goed geacht moest worden — of als U wilt — wel goed genoeg geacht kon worden voor N.S.B.-ers en hun gelijken, en of de strafrechtpleging, waarmee men een verplichting of zakkenroller bestrafte, wel snel genoeg werkte voor een volging van Mussert.

Een zorgvuldig onderzoek heeft de regering tot de conclusie gebracht, dat die beide vragen ontkennend beantwoord moesten worden. Noch het Wetboek van Strafrecht, noch het Wetboek van Militair Strafrecht, noch een combinatie van die twee kan ten aanzien van de strafbepalingen als voldoende worden beschouwd. Hetzelfde geldt voor het Wetboek van Strafvordering en de bepalingen van de Rechtspleging bij de Landmacht ten aanzien van het strafproces-recht.

De regering is dan ook tot de slotsom gekomen, dat nieuwe voorzettingen, zoowel van materieel als van formeel recht noodzakelijk zijn.

De verwezenlijking daarvan was niet zoo eenvoudig als sommige mensen op het eerste gezicht meenen, die vinden dat men kan volstaan met één artikel: Elke landverrader aan een lantaarnpaal. Dat zou

Wat de Regering heeft voorbereid

inderdaad voldoende zijn voor een nationaal-socialistische rechter, die uitsluitend te rade gaat met het „gesunde Volksempfinden“. Maar Nederland was een rechtsstaat en zal dat weer zijn, en daarom mogen wij daarmee niet volstaan. De geschiedenis bewijst dat een volk welkeweer en eengrichting door een kier binnenlaat, daardoor licht onder den voet wordt gelopen. Er moet na de bevrijding aan alle landverraderlijke elementen snel en streng, maar rechtvaardig, recht gedaan worden.

Er moest dus als het ware een heel nieuw strafrecht voor landverraders geschapen worden. Dat is gebeurd en het resultaat is neergelegd in het *Besluit Buitengewoon Strafrecht*. 29 Artikelen waren noodig om alle vormen, waarin N.S.B.-ers en anderen den vijand hebben gesteund, strafbaar te stellen. Het zou te ver voeren over den inhoud van die voorschriften meer te zeggen, dan alleen dit: elke ongerustheid, dat de ontworpen straffen te zachtzinnig zouden zijn, is bepaald overbodig. Ook de doodstraf is daarbij niet vergeten.

O.a. met het doel snelle berechting te waarborgen leek het beter de toepassing van deze strafbepalingen niet op te dragen aan de gewone rechterlijke macht, maar aan een nieuw, bij den terugkeer in te stellen *Bijzondere Gerechtshoven*. Deze hoven zullen, behoudens beroep in cassatie, in eerste en tegelijk in laatste instantie recht doen. De organisatie en rechtsmacht van deze hoven en van den Bijzonderen Raad van Cassatie is geregeld in het *Besluit op de Buitengewoon Rechtspleging*.

Tenslotte hoort bij elk strafrecht nu eenmaal een regeling van het recht van gratie, en daarom is er ook nog een *Bijzonder Gratie-Besluit* gemaakt, maar dat wil nog niet zeggen, dat het ook toegepast zal worden.

Zichzelf vier besluiten, waarvan de eerste drie elk op zichzelf een klein wetboek vormen, zijn door Hare Majesteit de Koningin bekrachtigd.

Er is daarin dus een speciaal strafrecht ontworpen voor handlangers van den vijand. Maar met strafbepalingen alleen kan in vele gevallen niet volstaan worden: het moet ook mogelijk zijn deze mensen tijdelijk te interneren, of uit bepaalde burgerlijke rechten te onttrekken, of maatregelen te nemen ten aanzien van hun vermogen. Aan de voorbereiding van een uitvoerige regeling daarvoor wordt op het ogenblik gewerkt.

Er zijn dus in totaal voor de bestraffing en andere maatregelen tegen landverraders vier besluiten door Hare Majesteit bekrachtigd, n.l.:

- I het Besluit Buitengewoon Strafrecht,
 - II het Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven,
 - III het Besluit Buitengewoon Rechtspleging,
 - IV het Bijzonder Gratie-Advies-Besluit,
- terwijl een regeling voor de administratiefrechtelijke maatregelen tegen landverraders vrijwel klaar is. Daarmee is in de behoefte aan binnenlandsche

maatregelen tegen landverraders in hoofdzaak voorzien. Maar het gevaar bestaat, dat landverraderlijke elementen zich daaraan zullen trachten te onttrekken door naar andere landen uit te wijken. Om te voorkomen dat dergelijke pogingen succes hebben zijn *Internationale afspraken* noodig, en daarom heeft onze regering het initiatief genomen tot, en een ontwerp gemaakt voor, een *uitleveringsverdrag*. Dit heeft geleid tot overeenstemming in beginsel tusschen de betrokken autoriteiten van de bezette landen.

Aankopen voor relief en reconstructie

Door het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart werd al in het begin van 1941 een plan opgesteld voor den aankoop van voedingsmiddelen, dat beoogde te voorzien in een import, voldoende om tezamen met de te verwachten Nederlandse productie na den oorlog, gedurende vier maanden ons volk te voeden en te kleden. Dat plan is voor bepaalde goederen geheel ten uitvoer gebracht, maar voor het grootste deel is de tenuitvoerlegging ervan verhindert door de uitbreiding van den oorlog tot het Verre Oosten. Daardoor viel immers eenzijdig Nederlandsch-Indië, waarop voor belangrijke producten geheel gerekend was, als leverancier weg, anderszids werden door de deelneming aan den oorlog van de Vereenigde Staten de mogelijkheden voor den vrijen aankoop van goederen voor naoorlogse doeleinden vrijwel tot nihil gereduceerd.

Niettemin was er op 31 December jl. door het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart alleen voor een bedrag van enkele tientallen miljoenen guldens aan relief- en reconstructiegoederen gekocht.

Nadien heeft de regering in het raam, eerst van het z.g. Comité Leith-Ross, en daarna van de U.N.R.R.A., nieuwe, uitgebreidere ramingen opgesteld van onze naoorlogse behoeften voor alle goederen van eenige betekenis.

Behalve door het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart zijn door verschillende andere Departementen, voor zover mogelijk, aankopen verricht of bestellingen geplaatst.

Het zou echter onverantwoord zijn om den indruk te vestigen, dat het mogelijk is geweest een bepaald programma voor de ravitailieering van ons land systematisch ten uitvoer te leggen. Dit is niet het geval. De regering heeft dit niet kunnen doen, ten deele door haar beperkte financiële middelen, maar vooral door de omstandigheid, dat bijna alle wat men zou willen kopen voor de geallieerde oorlogvoering gereserveerd is. De aankopen, die zijn verricht bestrijden dan ook alleen een beperkt gedeelte van de behoeften.

Ook ten aanzien van de mogelijkheid van transport van het gekochte moeten wij ons niet te veel illusies maken, want bijna alle scheepsruimte zal in het begin

Na de Bevrijding

in beslag genomen zijn voor militaire doeleinden, en aan de weinige scheepsruimte, die voor andere doeleinden kan gereserveerd worden, is talloze malen meer behoefte dan het beschikbare tonnage bedraagt.

In hoofdzaak zijn wij derhalve aangewezen op onze Geallieerden. Zoals de Minister van Handel, Nijverheid en Scheepvaart al door Radio-Oranje heeft meegedeeld, is ons toegezegd dat de geallieerde militaire autoriteiten binnen de mate van hun vermogen zullen zorgen voor de verzorging van ons volk met de meest noodzakelijke goederen, in de eerste plaats voedsel en geneesmiddelen, gedurende de eerste zes maanden na de bevrijding. Daarna zal de U.N.R.R.A. deze taak overnemen. Wij hoeven niet te twijfelen dat deze organisaties hun uiterste best zullen doen ons volk zo snel mogelijk te helpen, maar het is ter voorkoming van teleurstellingen noodig er op te wijzen, dat de behoeften van de oorlogvoering, zoowel in Europa als in het Verre Oosten, uiteraard voorrang moeten hebben, hetgeen groter beperkingen bij de hulpverlening noodzakelijk kan maken.

Behalve relief en reconstructie zijn ook nog enkele andere Economische maatregelen voorbereid.

Het kan noodig zijn in Nederland in het eerste stadium burgerlijke diensten te requireeren voor de oorlogvoering. Nagegaan wordt in hoeverre daarvoor een regeling noodig is.

Verder moeten op economisch gebied volledigheidshalve een paar voorbereidingen vermeld worden waarvan men waarschijnlijk al gehoord of gelezen heeft, die meer op den langen duur voor onze economie van groot belang kunnen worden.

Het ligt in de bedoeling met België een *tol unie* te sluiten, onder voorbehoud van bekrachtiging door de wetgevende macht van beide landen na hun bevrijding. Teneinde dat in de praktijk te kunnen brengen worden op het oogenblik besprekingen gevoeld om de Nederlandse en de Belgische douanearieven met elkaar in overeenstemming te brengen, hetgeen natuurlijk een uiterst ingewikkelde zaak is.

Verder zijn door den Minister van Handel, Nijverheid en Scheepvaart Commissies ingesteld om maatregelen te ontwerpen voor het herstel en de heroriëntering van de volgende takken van de Nederlandse volkshuishouding:

- a) de textielindustrie,
- b) de koopvaardij en scheepsbouw,
- c) de veepest.

Uiteraard kan men deze dingen in Nederland natuurlijk veel beter beoordeelen dan in Londen. De voorstellen van deze Commissies zullen dan ook niet anders beschouwd kunnen worden dan als een beperkte bijdrage voor het vaststellen in Nederland van de op deze terreinen te volgen politiek. Die bijdrage mocht echter niet ontbreken.

Het volgende terrein, waarop de Regeeringsvoorbereidingen zich moeten begeven was dat van de

Financiële Maatregelen

In de eerste plaats zijn voorzieningen noodig tegen de te verwachten z.g. zwevende koopkracht. Er zal natuurlijk in het begin een minimum aan goederen voor het publiek beschikbaar zijn tegenover een zeer grote koopkracht. Als er dus geen stappen voorbereid worden om dat te voorkomen, zou zich het verschijnsel voordoen, dat in de wandeling „inflatie” genoemd wordt, dat wil zeggen een sterke stijging van de prijzen van goederen in guldens uitgedrukt. Teneinde dat te voorkomen is vóór alles handhaving van de prijscontrole noodig, maar daarnaast kan men o.a. de volgende financiële middelen te baat nemen om de overmatige koopkracht weg te zuigen: leeningen, belastingen, en verlaging van den rentevoet. Welk systeem in Nederland gevolgd zal worden staat uiteindelijk ter beslissing van het volgend kabinet, maar enkele plannen, waarvan de voorbereiding niet tot na den terugkeer kon wachten, zijn hier klaar nemakt.

Een punt, dat in ieder geval vóór de aankomst van geallieerde troepen in ons land geregeld moest zijn, is de koersverhouding tusschen guldens, pond en dollar. Besprekingen daarover zijn al vele maanden gaande, maar U begrijpt wel dat daaraan zou verstrekkende consequenties voor onze heele economie en voor het internationale handels- en betalingsverkeer verbonden zijn, dat het vaststellen van die koers niet een, twee, drie kon gebeuren. Er is thans overeenstemming bereikt omtrent een koers, die echter uiteraard later in verband met de omstandigheden herzien kan worden.

Zeer belangrijk is in dit verband de monetaire overeenkomst met België, die zoals U weet, enkele maanden geleden tusschen de Nederlandse en Belgische Regeeringen gesloten is, en waarbij een vaste koersverhouding tot de Belgische franc gefixeerd is, die beide partijen zich verbonden hebben ook tegenover derden te doen gelden.

Naast de vaststelling van stabiele wisselkoers is een vlot werkend internationaal betalingsverkeer een enorm na-oorlogsch belang. U heeft in dit verband gehoord van het Keynes-plan en het White-plan. Of deze stabilisatie-plannen tot definitieve accoorden zullen leiden voor het eindigen der vijandelijkheden, kan moeilijk voorspeld worden. In de talrijke besprekingen, die sindsdien over dit onderwerp zijn gevoerd, heeft de Nederlandse Regering door middel van Haar vertegenwoordigers een actief aandeel genomen.

Een materie, die betrekking heeft op ons internationaal betalingsverkeer, maar toch autonoom door ons geregeld kan worden, is onze deviezenpositie. Nederland zal in de eerste periode veel meer

Wat de Regeering heeft voorbereid

vreemde deviezen noodig hebben dan het uit zijn export en uit zijn buitenlandsch bezit kan halen, dat wil dus zeggen, dat wij er op moeten rekenen dat wij voorloopig een deviezenarm land zullen zijn. Dit beteekent, dat wij een deviezenregeling noodig hebben. Bij Koninklijk Besluit van 21 Juli 1943 is derhalve een regeling ten aanzien van het deviezenverkeer vastgesteld en dit Koninklijk Besluit zal voor zooveel noodig aangevuld en gewijzigd worden na terugkeer in Nederland. Voorbereidingen daarvoor zijn getroffen voor zoover dat in Londen mogelijk was.

Wets- en Rechtsherstel

Zooeven werden al afzonderlijk genoemd de verschillende ontworpen regelingen voor het voorloopig bestuur in Nederland en de behandeling van landverraders. Buiten deze twee gebieden zijn er nog eenige punten op rechtsgebied, die ook voorbereiding vereischen.

Dat is in de eerste plaats de vraag: Wat moet er gebeuren met alle verordeningen, die de bezetter heeft uitgevaardigd? De eerste opwelling is natuurlijk: eindelijk weer iets om de kachel mee aan te maken. Maar als wij al die verordeningen zonder meer nietig verklaren en doen of zij nooit bestaan hebben zou het gevolg zijn, dat men alle rechtsgevolgen, welke die verordeningen inmiddels gehad hebben, ongedaan zou moeten maken, wat een volslagen rechtsonzekerheid, en waarschijnlijk zelfs chaos op rechtsgebied ten gevolge zou hebben.

Men zal dus noodgedwongen ten aanzien van een aantal Duitse verordeningen de ingetreden rechtsgevolgen moeten erkennen.

Er zijn zelfs Duitse verordeningen waarbij men nog verder zal moeten gaan, omdat het maatregelen zijn, die in de omstandigheden onmisbaar zijn en dus gehandhaafd moeten blijven, totdat er nieuwe Nederlandse wetten terzake tot stand gekomen zijn. Anderzijds zijn er vele verordeningen door de Duitsers getroffen waartoe zij niet het recht hadden, of die rechtstreeks indruischen tegen de Nederlandse traditie en tegen het Nederlandsche rechtsgevoel. Die dienen onmiddellijk afgeschaft te worden.

Gezien deze feiten zal het waarschijnlijk het beste zijn zoodanige voorschriften te maken, dat daarin de mogelijkheid open gelaten wordt om ten aanzien van elke verordening afzonderlijk te beslissen of zij: hetzij met terugwerkende kracht nietig verklaard wordt, dus geacht wordt nooit bestaan te hebben, hetzij met ingang van een bepaald datum na de bevrijding opgeheven wordt, hetzij voorloopig gehandhaafd wordt.

In dit verband moet nog een materie genoemd worden, waaraan de Regeering Haar aandacht besteed heeft, dat is het ongedaan maken (voor zooveel mogelijk) van de Duitse uitplundering. Onze Regeering heeft een actief aandeel genomen in de tot standkoming van de Geallieerde „Joint

Declaration” van 5 Januari 1943, waarin de deelnemende Regeeringen hun voornemen vastleggen alles te doen teneinde de gebieden ongedaan te maken. De Regeering houdt gebieden ongedaan te maken. De kennis komende gevallen en methoden der genoemde „Joint Declaration” beraamt zij maatregelen om in de praktijk aan het doel der verklaring uitvoering te geven. Definitieve beslissingen hierover kunnen echter pas worden genomen wanneer Nederland bevrijd zal zijn en de situatie precies beoordeeld kan worden.

Met het ongedaan maken, voor zoover mogelijk, van de Duitse uitplundering alleen kan niet volstaan worden: ook Nederlandse landsverraderlijke elementen hebben onrecht gepleegd tegenover de eigen-dommen van anderen. De maatregelen van rechtsherstel die in Londen ontworpen worden strekken zich dan ook daartoe uit.

Overigens zal men natuurlijk begrijpen dat het op geen stukken na mogelijk zal zijn aan elkeen datgene terug te geven waarop hij recht zou kunnen doen gelden.

Sociale Maatregelen

Sinds eenigen tijd worden in Engeland een paar honderd Nederlandse vrouwen en meisjes opgeleid om als „Vrijwillig Vrouwen Hulpkorps” in den eersten tijd in Nederland hulp te verlenen op medisch en sociaal gebied.

Stel U gerust: met een dames-liefdadigheidskransje heeft deze organisatie niets gemeen. De leden worden in militair verband geoefend en georganiseerd en ondergaan een straffe training. Zij willen in den eersten moeilijken tijd hun diensten beschikbaar stellen aan ons volk om den eersten nood te helpen lenen.

Het tweede onderwerp, dat op sociaal gebied na de bevrijding om voorziening zal vragen, is de terugkeer naar Nederland van de honderdduizenden Nederlanders, die door de Duitsers gedwongen zijn in het buitenland te gaan werken, of om andere redenen zijn weggevoerd.

Eenigen tijd geleden is een speciale Regeerings-commissaris voor de repatriëring van Nederlanders uit het buitenland aangesteld. Met medewerking van een daarvoor geschapen apparaat is deze bezig om, binnen het kader van de organisatie, die daarvoor door de U.N.R.R.A. zal worden opgezet, alle voorbereidingen te treffen, opdat onze langgevoeten met de grootst mogelijke snelheid kunnen terugkeren, zonder dat de volksgezondheid of de woningnood daarbij onnodig ongunstig gemaakt worden.

Daartoe moeten stappen genomen worden in de eerste plaats om na te gaan waar al die Nederlanders zich bevinden en met hen in contact te komen, daarna om ze voorloopig te voeden, te kleden, en medisch

Na de Bevrijding

te verzorgen, daarna om ze geleidelijk naar Nederland terug te transporteren, daarna om te zorgen, dat zij bij het binnenkomen in Nederland geen gevaar voor de volksgezondheid opleveren, daarna om ze naar hun plaats van voorloopige of definitieve bestemming te voeren en daar onderdak te brengen, en tenslotte om ze te werk te stellen of althans te zorgen, dat ze kunnen leven.

Een Commissie van deskundigen, die daartoe vorig jaar door den Minister van Sociale Zaken was ingesteld, heeft een zeer uitvoerig rapport uitgebracht, waarin zij gedetailleerde plannen ontwikkelt voor al deze punten.

Wanneer men bedenkt, dat het aantal Nederlanders, dat zich in het door den vijand bezette buitenland bevindt, op het oogenblik op minstens een half miljoen wordt geschat, dat de meesten daarvan in een deplorabelen toestand zullen verkeren wat betreft hun gezondheid en kleding, en dat in vele gebieden waarschijnlijk een chaos zal heerschen, dan kan men zich eenig idee ervan vormen welk een enorme taak hier wacht.

Dit is het meest urgente onderdeel. Maar er zijn vele andere kwesties op sociaal terrein, waarbij vooral het belang van de arbeiders om voorziening vraagt. Door de bevrijding zal onvermijdelijk een groot deel van de Nederlandse industrie, dat op productie voor de Duitsers was ingesteld, zich op geheel nieuwe belooften moeten gaan omschakelen. Dat kan betekenen tijdelijke werkloosheid voor de betrokken arbeiders, hetgeen aan de Regeering de plicht oplegt om voorzieningen te treffen voor de werkloosheidszorg en de werkverruiming. Dezelfde economische oorzaken kunnen het voor een aantal arbeiders noodzakelijk maken, dat zij overgaan naar een ander bedrijf of dat zij herschoold of omgeschoold worden.

De arbeidsverhoudingen die door de Duitsers op een ijzeren totalitair leest zijn geschoeid, moeten weer op een levend democratisch voet worden teruggebracht, opdat onze arbeiders weer in vrijheid kunnen werken. Het vakvereenigingswezen, dat een essentieel bestanddeel vormde van onze arbeidsverhoudingen, is door de Duitsers geheel vernield, evenals de organisaties van werkgevers; beide moeten zoo spoedig mogelijk hersteld worden. Wetgevingsmaatregelen tot regeling van al deze punten verkeren in een vergevorderd stadium van voorbereiding.

Daarnaast zijn nog twee Commissies ingesteld om maatregelen voor te stellen voor de eerste voorziening in den nood van oorlogstilstandoffers en plannet te ontwerpen op het gebied van de sociale verzekering.

Een groot sociaal probleem onmiddellijk na de bevrijding zal het woningnoodprobleem opleveren. Door den Minister van Binnenlandsche Zaken is een samenstel van maatregelen ontworpen teneinde tezamen met het Militair gezag daarin te voorzien.

Een aantal barakken zijn besteld. Nagegaan is welke op het oogenblik geldende voorschriften gehandhaafd en welke gewijzigd moeten worden met betrekking tot de beperking van den huurprijzen en de verdeling van de beschikbare woonruimte over de bevolking.

Het achtste gebied waarop uitgebreide voorbereidingen getroffen moesten worden is de:

Voorlichting

De Regeeringsvoorlichtingsdienst heeft een organisatie ontworpen, die bij den terugkeer onmiddellijk zal kunnen optreden als het voorlichtingsorgaan voor het Militair Gezag en van de Regeering. Evenals bij de meeste andere Regeeringsinstaties is het de bedoeling, dat een kleine kern van menschen van den Regeeringsvoorlichtingsdienst uit Londen naar Nederland zal overgaan, maar dat het apparaat daar in hoofdzaak zal worden gevormd door menschen uit Nederland.

Het ligt niet in de bedoeling een politieke censuur in te stellen, er zal alleen censuur zijn op militair nieuws en op berichten gevaarlijk voor de in- of uitwendige veiligheid van den Staat. Integendeel, het streven zal zijn het Nederlandsche volk door een behoorlijke voorziening met buitenlandsch nieuws, met literatuur en met films, en door een herstel van de vrije uitwisseling van gedachten, in staat te stellen zich weer een eigen meening te vormen over de groote vraagstukken van den dag.

Speciale aandacht is besteed aan het herstel van het Radiowezen. Wij moeten rekening houden met de kans dat de normale communicatiemiddelen niet, of gebrekkig zullen functioneeren, en de Regeering moet derhalve vanaf het eerste oogenblik de mogelijkheid hebben om per radio in contact te treden met de overheidsfunctionarissen in verschillende delen van het land, met de bevolking, en met de geallieerde autoriteiten in andere landen. Ook zal er in het eerste begin, zonder voortuit te loopen op de latere regeling, een algemeene radio-omroep noodig zijn. Om in deze behoeften te voorzien is een uitgebreid programma van aanschaffingen en maatregelen opgesteld, aan de uitvoering waarvan op het oogenblik door een kleinen staf van deskundigen wordt gewerkt.

Het laatste, maar tevens het belangrijkste terrein van de Regeeringsvoorbereiding vormt de

Wederopbouw van de Nederlandsche Weermacht.

Over dit gebied kunnen uiteraard nog minder bijzonderheden meegedeeld worden dan over de andere. Maar de hoofdzaak, en datgene wat U het meeste interesseert, is dat de Nederlandsche weermacht zoo snel als de omstandigheden toelaten, weer opgebouwd zal worden. Het uiteindelijk op dit

Wat de Regeering heeft voorbereid

gebied te volgen beleid staat natuurlijk ter beoordeeling van het Nederlandsche volk, en ter beslissing van het in Nederland te vormen kabinet. Maar wij men, als het zoover is, geen tijd verliezen, dan moeten plannen gemaakt zijn, maatregelen voorbereid, en bestellingen voor de voortzetting van den oorlog in het Verre Oosten geplaatst.

Dat geldt te meer als men weet, dat berekeningen hebben aangetoond, dat vanaf het oogenblik dat dienstplichtigen in Nederland opgeroepen worden, totdat ze in den Pacific-oorlog ingezet kunnen worden een jaar à anderhalf jaar moeten verlopen. Dit beteekent dat elke dag, die wij zouden verliezen, het gevaar grooter maakt, dat wij niet tijdig meer aan den strijd tegen Japan zouden kunnen meedoen. Daarom was het de plicht van de huidige Regeering nu al voorbereidingen te treffen, opdat te zijner tijd geen oogenblik verloren hoeft te worden.

De door haar ontworpen plannen houden in de eerste plaats in een herstel van ons bij uitstek nationale wapen: de Marine, niet alleen tot het peil van vóór 1940, maar voorzover daarvoor voldoende personeel gevormd kan worden, tot een hooger peil. Een aantal bestellingen voor uitrusting zijn geplaatst; voor de aanvulling van het materieel vertrouwen wij op onze bondgenooten.

In de tweede plaats zijn voorbereidingen getroffen om ons keurkorps, dat onder de Marine staat, de *Mariniers*, weer te herstellen. Er is gezorgd dat de noodige manschappen daarvoor onmiddellijk kunnen worden opgeroepen, opgeleid en bewapend, opdat dit korps nog vóór het einde van dezen oorlog weer vechtelijke dezelfde eervolle plaats inneemt als het bij de verdediging van Rotterdam in het begin van den oorlog heeft gedaan.

Het sprekt vanzelf, dat bij een wederopbouw van de weermacht het *luchtwapen* groote aandacht eischt. Met betrekking daartoe werkt een Commissie op het oogenblik voorstellen uit, die, als wij goed ingelicht zijn, bijna klaar zijn.

Tenslotte zijn een aantal van onze staf-officieren sinds langen tijd bezig plannen op te stellen voor de herbouw van de *Koninklijke Nederlandsche Landmacht*. Voorstellen daarvoor liggen klaar. De technische kant daarvan leent zich niet voor publicatie. Wat voor ons allen van het grootste belang is, dat is de vraag hoe en waar de te scheppen weermacht gebruikt zal worden, de vraag van het algemeen oorlogsbeleid dus. Wij herhalen, dat daarvoor pas in Nederland definitief beslist kan worden, maar wanneer men zich de situatie goed indenk, zal men begrijpen dat voor verschillende doeleinden leger-machten gevormd zullen moeten worden.

Zoo zal er o.a. uiteraard behoefte bestaan aan een beperkte macht voor het handhaven van de binnenlandsche orde en veiligheid in Nederland.

Aan eeh, eveneens beperkte hoeveelheid troepen zal behoefte bestaan voor de handhaving van de

inwendige orde en veiligheid in die delen van Nederlandsch-Indië, waar de vijand uitgedreven zal zijn, waarover dadelijk meer. Deze zorg voor de inwendige veiligheid is een taak, waaraan waarschijnlijk meer veelten vast zal zitten dan de naam zou doen vermoeden. Bij de groote operaties waarbij de Japaners uit Nederlandsch-Indië zullen worden verdreven, kunnen immers groepen Japaners in de binnen-landen achterblijven, die opgeruimd moeten worden.

Maar verreweg de belangrijkste legermacht zal noodig zijn voor het deelnemen aan den eigenlijken oorlog tegen Japan. Wij noemen zoodoende den wederopbouw van de weermacht de voornaamste taak van alle, die ons wachten. Daarmee is niet bedoeld te zeggen, dat het bezit van een leger en vloot op zichzelf belangrijker zou zijn dan voorkoming van werkloosheid of van inflatie. Wij bedoelen daarmee het volgende.

Het Koninkrijk der Nederlanden is de eerste staat geweest, die aan Japan den oorlog verklaarde. Dat was meer dan alleen een daad van loyaliteit tegenover onze bondgenooten: Japan stond ons Rijk in Azië naar het leven. Onze oorlog tegen Japan is in den letterlijken zin des woords een strijd op leven en dood voor het Koninkrijk, het Koninkrijk zooals wij dat verstaan. Wij kunnen onszelf daar niet diep genoeg van doordringen. Het is een levenskwestie voor ons om ten spoedigste weer aan den oorlog tegen Japan deel te nemen op een schaal, die een staat als het Koninkrijk hoopt te zijn, betaamt. Onze bondgenooten, die de bevrijding van Nederland voor ons bevechten, zullen dat ook zeker van ons verwachten, wanneer na die bevrijding de oorlog in den Pacific nog een of twee jaren zou voortduren. De Regeering heeft dan ook vorig jaar aan de Britsche en Amerikaanse Regeeringen de formele toezegging gedaan, dat Nederland na de bevrijding met alle kracht aan den oorlog tegen Japan zal deelnemen.

Natuurlijk zal Nederlandsch-Indië ook wel bevrijd worden als wij niet meedoen, en wij kunnen op grond van onze zeer sterke historische rechten, van de emancipatie-politiek, die wij daar gevoerd hebben, en van de prachtige wijze waarop onze luchtmacht en onze vloot Indië verdedigd hebben, aannemen dat Nederlandsch-Indië na den oorlog zal herrijzen als een deel van het Koninkrijk. Maar wanneer wij dat rustig op onze stoel zittend zouden accepteren, zouden wij blijk geven van een geest, die mannen als Coen en van Heutz weinig er zou aandoen. Die wisten, dat in het harde spel van macht en eigenbelang, dat politiek nu eenmaal is, historische en morele rechten een ethisch wezen dreigen te blijven, wanneer zij niet worden geharnt met een wapenrusting van staal. Wij strijden in dezen oorlog tegen de heerschappij van brute macht alleen, maar zij zouden al zeer slecht de lessen van de laatste tien jaren verstaan hebben, wanneer wij niet geleerd hadden, dat anderzijds recht den steun van macht behoeft. De kracht

Na de Bevrijding

van onze positie in het Oosten, zoowel tegenover andere staten als tegenover de inheemse bevolking, zal na het einde van den oorlog niet alleen bepaald worden door onze politiek in het verleden of door onze goede plannen voor de toekomst, maar ook door het aantal Nederlandsche oorlogsschepen en luchteskadern en het aantal Nederlandsche divisies, dat in den Pacific meevecht op het oogenblik, dat de laatste Japansche Generaal harakiri pleegt.

De consequentie die wij daaruit te trekken hebben, is niet plezierig. Het zal groote offers eischen en, moeilijker misschien nog, voor ons volk als geheel een uitermate groote geestelijke krachtsinspanning op een oogenblik, dat andere volkeren kunnen gaan bekomen van de beproevingen, die zij doorgemaakt hebben. Maar de intense belangstelling voor Indië die tijdens de bezetting opgebloeid is, de aandacht die de ondergrondse pers eraan besteedt, en de krachtige taal die zij op dit punt spreekt, bewijzen dat men zich in ons land blijkbaar door harde ervaring veel dieper bewust is geworden, dat Nederland niet zonder Indië kan, en Indië niet zonder Nederland.

Maar hoe het ook zij, er zijn taken die de geschiedenis onontkoombaar aan een volk oplegt, op straffe van verlies van zijn plaats in de rij der mogendheden. Zoo'n taak is voor ons de onmiddellijke inzet van ons geheele nationale bestaan in den oorlog tegen Japan. Elke zenuw van ons zwaar gespannen worden voor die taak. Noch geestelijke, noch lichamelijke vermoedigheid van ons volk, hoe natuurlijk ook, mogen daarbij een rol spelen. Toen Schout-bij-Nacht Doorman bij den slag in de Java-Zee zijn beroemde bevel gaf: „Ik val aan. Volg mij!“ was blijkens de rapporten bij zijn bemanning al lang het normale uitputtingspunt overschreden. Toch gaf hij zijn bevel. Dat is de eenige juiste houding.

Zoo hebben ook onze voorouders het begrepen. In de laatste decennia van de zestiende eeuw werden talrijke steden in de zeven provincien belegerd, uitgehongerd, uitgemoord. Toch ondernamen de Hollanders in dienzelfden tijd de gewaagde ontdekkingsreizen naar het Oosten en Westen, die de grondslag legden voor ons Koninkrijk. Binnen twintig jaren na het ontzet van Leiden voor de eerste vloot uit die Indië zou bereiken. Het tempo van het leven is sindsdien tien-, twintigvoudig versneld en wat toen mogelijk was twintig jaren na het dieptepunt der beproevingen, moet nu mogelijk zijn na een of twee jaren.

In 1945 zullen drie en een halve eeuw verstreken zijn sinds het eerste Nederlandsche anker zich vastwrikte in de reede van Bantam. Vanaf dat oogenblik is Nederland verankerd geweest in Indië, en Indië in Nederland. Zoo'n band wordt niet zonder groote offers gelegd, en ook niet zonder die hersteld. Toen Houtman na twee jaren met zijn schepen uit

Indië terugkwam was er van de oorspronkelijke bemanning nauwelijks een derde meer over; de rest was omgekomen. Alleen door zulke offers wordt een wereldrijk gebouwd, alleen door gelijke offers kan het in stand blijven.

De taak, die in dit opzicht op ons rust, kan zonder overdrijving historisch genoemd worden; de toekomst van het Koninkrijk voor eeuwen kan er van af hangen.

Wij hebben U in vogelvlucht gevoerd over het complex van noodgebouwen, dat de Regering heeft klaargezet. Zij zijn niet volmaakt, om de eenvoudige reden dat het menschenwerk is, en nog wel werk dat gedaan moest worden met een klein aantal menschen, die voor het meerendeel nog nooit het soort arbeid hadden verricht waarvoor zij in Londen zijn gezet. Niemand zal dan ook pretenderen dat er geen fouten gemaakt zijn, of dat sommige dingen niet anders of beter of vlugger hadden kunnen worden gedaan. Maar waar het tenslotte op aankomt is het resultaat, en dat is, dat vele zaken voorbereid zijn en een aantal bruikbare regelingen klaar liggen om aan te bieden aan bevrijd Nederland teneinde er het gebruik van te maken dat men daar het beste zal oordeelen.

Ten eerste: De voorbereidingen zijn in hoofdzaak klaar. Zij zijn niet volmaakt, om de eenvoudige reden dat het menschenwerk is, en nog wel werk dat gedaan moest worden met een klein aantal menschen, die voor het meerendeel nog nooit het soort arbeid hadden verricht waarvoor zij in Londen zijn gezet. Niemand zal dan ook pretenderen dat er geen fouten gemaakt zijn, of dat sommige dingen niet anders of beter of vlugger hadden kunnen worden gedaan. Maar waar het tenslotte op aankomt is het resultaat, en dat is, dat vele zaken voorbereid zijn en een aantal bruikbare regelingen klaar liggen om aan te bieden aan bevrijd Nederland teneinde er het gebruik van te maken dat men daar het beste zal oordeelen.

Ten tweede: de huidige Regering kan en mocht niet meer doen dan wat in haar vermogen lag om te zorgen, dat in het eerste begin Nederland zoo snel mogelijk kan terugkeren naar zelfbestuur, rechtszekerheid en een menschaardig bestaan. Verder mocht zij niet gaan. De toekomst daarna ligt in handen van ons volk zelf. De mate waarin, en de snelheid waarmee, Nederland zal herrijzen hangen niet van haar af, maar van de stukkracht van de nieuwe Regering, die uit ons volk zal moeten voortkomen en, meer nog, van de geestkracht, waarvan dat volk zal blijk geven.

En ten slotte dit: één van de dingen, die het Nederlandsche volk in deze jaren weer geleerd heeft, is, de zaken in hun juiste verhouding te zien. Met betrekking tot onze taken na de bevrijding betekent dit, dat alle voorbereidingen die getroffen zijn, nuttig en belangrijk mogen wezen, maar zij worden alle in de schaduw gesteld door het historisch belang van dat eene: de bevrijding van Indië. Alle plannen, alle rapporten, alle gepraat in verband met de toekomst voor ons Rijk zijn zinloos, wanneer dit niet vooropgaat. De snelheid en de voortvarendheid, waarmee ons volk die taak zal volbrengen, zullen de toetsten vormen voor de vraag of de wedergeboorte van het Koninkrijk een zinloze frase zal blijven of een zakelijke werkelijkheid zal worden.

VAN VERRE VRIENDEN

DE bekende Amerikaansche scheepbouwer Henry J. Kaiser heeft op 23 Maart bekend gemaakt, dat het in de bedoeling ligt, dat hij op kortst of tenminste 30 kustwaaierders van de Nederlandsch-Indische Commissie zal bouwen. De schepen worden contant betaald en ze zijn in de eerste plaats bestemd voor de oorlogsvloot in het verre Oosten en pas in de tweede plaats voor den aanvoer van voedsel en materiaal naar een bevrijd Nederlandsch-Indië.

Op 23 Maart is in Washington geboren Alexander, zoon van Mervouse en Dr. A. Loudon, onzen Ambassadeur in de Vereenigde Staten.

De Afrikanaar Bertus Harry Wabeke, die thans in de Amerikaansche Marine dient, heeft in New-York een boek gepubliceerd over de Nederlandsche emigratie naar Noord-Amerika van 1624-1860. De auteur woonde van 1923-1940 in Nederland en doceerde in de geschiedenis aan de Universiteit te Leiden.

Op de Anglo-Amerikaansche conferentie betreffende de Caraïbische gebieden, die van 21-31 Maart in Barbados gehouden is, was Nederland vertegenwoordigd door den Landbouw-attaché L. A. H. Peters.

Op 17 Maart gaf de „Mutual Broadcasting Company“ in New-York een korte film uit, waarvan het gesproken woord van Minister Van Mook afkomstig is. De titel luidt „De Nederlanden, heden en toekomst“.

In Sydney is op 13 Maart het Kruis van Verdienste wegens dapper gedrag in den oorlog tegen Japan uitgereikt aan 2 kapiteins van de K.P.M.: Kap. F. Prass van het Motorschip van Hruiz en Kap. J. K. Bakker van het Motorschip Maffia. Het Kruis van Verdienste werd tevens uitgereikt aan den Indonesiër Serang Rais, die als lid van de bemanning van de Bontom door zijn vindingzaam optreden het schip redden, nadat het door een Japansche duikboot in brand geschooten was.

Dr. L. C. Kwartz is benoemd tot Procureur-Generaal van Curaçao.

Dr. Jan C. de Groot van Curaçao is benoemd tot professor in de klassieke talen aan de Universiteit van Medellin in Columbia.

In Australië is een eenaarlijde Nederlandsche jachtvaart aangekomen om aan den strijd tegen Japan deel te nemen. Het bestaat uit voornamelijk amateurvluchten van het vrijwillig vliegtuigcorps op Java. Die onkosten zijn in thans in Amerika zijn opgelost.

Op 26 Februari is de heer Waling Dijkstra, vroeger secretaris van de Handelskamer te Rotterdam, benoemd tot hooft-assistent van het Bevoorradingsbureau van de U.N.R.R.A.

Aan Generaal Van Ovan, den opperbevelhebber van de Nederlandsche troepen in Australië is gedrukt is een Nederlandsche pamflet van 350 pagina's, die door de Universiteit van Melbourne is gepubliceerd. De schrijver is Professor in de Oorlogskunde van de Universiteit van het Nederlandsch reeds 40 studenten heeft voor Middel-Nederlandsch.

Op 1 Maart heeft de Nederlandsche Consul-Generaal in Britsch-Indië, de heer A. Merens, in New-Deelhi het Grootkruis in de Orde van Oranje-Nassau uitgereikt aan Air Chief Marshal Sir Richard Pierce, Marshal Piase, die aan de verdediging van Nederlandsch-Indië heeft deelgenomen, is thans opperbevelhebber van de geallieerde luchtmachtkrachten in Zuid-Oost-Azië.

Op Curaçao is een Centrum opgericht voor het wederopbouw van de Katholieke Missies in Nederlandsch-Indië na den oorlog. President is Mgr. Verriet van Curaçao en Vice-President is de heer O. M. Louipart van New-York. Leden zijn de heeren: J. J. M. Hoogewegen, J. H. Spröckel, Overste N. Gelders, Vlootkapitein Van Deven en L. A. H. Peters van Washington.

De eerste Nederlandsche roman die in Amerika gepubliceerd is, „Sneeuwball“ is beslist met de voorbereiding van de medische organisatie voor Indië in de dagen van de bevrijding. Hij promoveerde in 1926 in Batavia, had later het medische opzicht over de bedevaartsgangers in Mekka en deed gedurende den oorlog verschillende studierizen naar Engeland, Amerika en West-Indië. Hij behoort tot een familie, die West-Indische geslachten lang bestuursposten op Curaçao bezat.

Het Zweedsche blad „Nu“ bevat een artikel over het verzet der kerken in de

bezette landen. De schrijver, Erik Berggren, haalt daarin een artikel uit het ondergrondse blad „Vrij Nederland“ aan.

De betrekkelijk kleine Nederlandsche Kolonie in Argentinië blijft zeer actief. Er wordt gezorgd voor de moeliden, voor vluchtelingen, voor onze grigoovaringen, aan wie maandelijks 10.000 pakketten gezonden worden en voor de bevolking in het bezet gebied, voor wie kleeding wordt aangemaakt. Tenslotte worden vele landgenooten op de been gehouden, die door den oorlog in moeilijkheden zijn geraakt.

Tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau is benoemd Raden T. Soerlan, minister tot voor kort Nederlandsch vice-consul te Mekka. Hij heeft eervol ontslag verzocht, tenslotte zich naar Australië te begeven, om van daaruit daadwerkelijk aan de bevrijding van Indië te kunnen deelnemen.

In Zuid-Afrika is thans, naast de vele reeds bestaande Nederlandsche oorlogsfondsen, ook een fonds voor pakketten aan Nederlandsche Krijgsgevangenen opgericht. Er is reeds £.650 bijeen, waaronder £.248 uit een competitie, door Philips georganiseerd.

Jhr. W. F. van Lennep, Nederlandsch gezant in Zuid-Afrika, heeft te Londen op 24 Maart door Koning George in audiëntie ontvangen. Dit is de eerste maal in de geschiedenis, dat de Britsche Koning een gezant, die bij een van de dominiën geaccrediteerd is, heeft ontvangen.

Korporaal R. Waas, die door een ongeluk bij de Nederlandsche Brigade in Engeland blind werd en daarna in de St. Dunstan's Inrichting training ontving, is thans belast met de telefooncentrale in een belangrijk Nederlandsch regeringsgebouw in Londen, waar hij zelfs telefonisch doorgegeven telegrammen in braille-voetgrote opneemt. Hij heeft groote plannen voor na den oorlog; dan wil hij de methoden van St. Dunstan in Nederland bekend gaan maken.

Kapitein ter zee L. G. L. van der Kun is bevorderd tot Schout-bij-nacht.

In Holland House, New-York, is een tentoonstelling van veertig schilderijen en teekeningen van Koningsburg door Joop Nicolas geopend op 24 Maart j.l.

De Minister van Koloniën heeft den heer W. P. Hasselman benoemd tot Ned. Indisch handelscommissaris te New York. Hij is tevens met de leiding van de Ned. Indische Handelscommissie aldaar belast.

Prof. Dr. I. Snapper, oud-hoogleraar te Amsterdam en te Peiping en tot dusverre ijdelijk medisch adviseur van de Ned. Indische Regeringsmissie te New York, is aangesteld als Directeur van het Instituut voor voortgezte studie voor artsen, aan het Mount Sinai Hospital te New York. Zijn personeel bestaat uit 120 medici, terwijl er wekelijks gemiddeld 500 doktoren klinische en pathologische studies kunnen maken.

Eenheid in de spelling

DE Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen deelt mede:

De Nederlandsche en de Belgische Regeringen hebben besloten, na de bevrijding harer landen de instelling te bevorderen van een veelzijdig samengestelde Nederlandsch-Belgische Commissie, aan welke de opdracht zal worden gegeven, voorstellen te doen om te komen, op den grondslag van de spelling De Vries en Te Winkel, tot een bij de wet geregelde zelfde schrijfwijze van de Nederlandsche taal, geldende in Nederland en in België.

N.B.—De Redactie van de Wervelwind vestigt er de aandacht op, dat dit geenszins een terugkeer tot de spelling De Vries en Te Winkel betekent, doch dat deze spelling als uitgangspunt genomen wordt bij de besprekingen omtrent welke wijzigingen gemeenschappelijk bijval vinden.

Hoofdzak is echter dat dus een bij de wet geregelde spelling tegemoet kan worden gezien en dat er weer eenheid tusschen Nederland en België zal bestaan.

Tol-Unie Nederland, België en Luxemburg

De Nederlandsche Regerings Voorlichtingsdienst, het Belgische Ministerie van Voorlichting en de Commissie van Voorlichting van de Luxemburgsche Regering melden:

In aansluiting op de regeling, vervat in de monetaire overeenkomst van 21 October 1943, welke tusschen de Nederlandsche Regering enerzijds en de Belgische en Luxemburgsche Regeringen anderzijds werd gesloten, worden besprekingen gevoerd, die er op gericht zijn te geraken tot een nauwe economische samenwerking tusschen Nederland en de Belgisch-Luxemburgsche Economische Unie, na de bevrijding.

Met name wordt thans de mogelijkheid bestudeerd van een douane-unie tusschen het gebied van deze landen in Europa. Er wordt naar gestreefd voorloopig te geraken tot een overeenkomst, welke van kracht zal zijn gedurende de overgangsperiode na de bevrijding. Deze overeenkomst zou dan kunnen leiden tot een definitieve overeenkomst, welke eerst afgesloten kan worden, wanneer de respectievelijke parlementen gelegenheid zullen hebben zich dienaangaande uit te spreken.

Voor het sluiten van een douane-unie moeten vele technische vraagstukken onder de oogen gezien worden.

Gelijk bekend, is het Nederlandsche douane-tarief voornamelijk gebaseerd op „ad valorem“ rechten, welke gebaseerd zijn op de waarde der goederen. Het Belgisch-Luxemburgsch tarief berust daarentegen op het systeem van specifieke rechten, welke geheven worden op het gewicht der goederen. Verder stemt het Belgisch-Luxemburgsch tarief over het geheel overeen met de douanenomenclatuur, welke in een Volkenbondconferentie te Genève ter algemeene aanvaarding werd aangenomen; het Nederlandsche tarief volgt deze douanenomenclatuur niet. Op het oogenblik wordt gedacht aan de mogelijkheid, dat Nederland tot de te Genève vastgestelde nomenclatuur zal overgaan; aan den anderen kant zou de Belgisch-Luxemburgsche Unie, rekening houdend met de bestaande onzekerheid aangaande het prijsniveau bij het einde der vijandelijkheden, voorloopig tot het invoeren van „ad valorem“ rechten besluiten.

Ondanks het veelomvattende karakter van de problemen, die aan de orde komen, vorderen de besprekingen op bevredigende wijze.

LEZEN EN DOORGEVEN!